

STARVSBLAÐIÐ

LIMABLAÐ NR. 1 - MARS 2012



Samhugaverkfall

síða 11

Vilja varðveita frælsa samráðingarrættin

síða 8



Í Fámjin ráða kvinnurnar

síða 11



STARVSBLAÐIÐ

verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (myndir undantiknar) treytað av, at keldan verður upplýst.



ÚTGEVARI:

Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
Fax 31 10 92
t-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTÍÐ: kl. 09.00 – 16.00

TELEFON TÍÐ: kl. 10.00-15.00.

NEVND:

Selma Ellingsgaard, forkvinna
Súni Selfoss, næstformaður
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur
Katrín Joensen, nevndarlimur
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:

Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:

Guðrið Joensen

KUNNINGARRÁÐGEVI:

Rigmor Dam

Starvsmannafelagið hevur umboð í yrkisútbúgvingarráðnum, Skráset-Ingareftirlitinum og nevndini fyri Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í Norðurlendsku felagsskapinum SUN, NTR, NSO og Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:

Leif Olsen, tlf. 31 63 39

LAGT TIL RÆTTIS:

Nevndin (ábyrgd)
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

FORSÍÐUMYND:

Ovara mynd: Alan Brockie

UMBRÓTING, SNIÐGEVING, PRENT OG LIÐUGGERÐ:

Føroyaprent, tlf. 31 45 55



ODDAGREIN

Selma Ellingsgaard

Nú 50 ára hátíðarárið er farið aftur um bak, er árligi aðalfundurin fyrri framman.

2011 var á mangan hátt eitt minniligt og hendingarríkt ár, bæði landspolitiskt og fakfelagspolitiskt.

Í november var val og nýggj samgonga varð skipað. Fakfelagsrørslan, og mong onnur, stríddust móti tí álvarsomu og óunnligu ætlan at skatta okkara eftirlønir við inngjaldi - hetta fyrri at fígga eina flatskattaskipan.

Ein skipan, ið økir um sosiala ójavnan millum inntøkubólkar í landinum, og samstundis hevur við sær, at eftirlønir frambyvir minkar í virði, tí hon nú verður skattað við 40 prosentum frá fyrstu krónu. Hetta, í heimsins dýrasta landi, har einasta rætta er at veita vanligu løntakaranum ein lætta í hart spenta gerandisdegnum.

Fordeilingspolitikkur er ábyrgd lögtingsins. Tá samráðingarnar vórðu tiknar upp aftur í vetur, var einasta, og ófrávikiliga, kravið frá nýggja fíggiarmálaráðharranum, at úrlitið av lønarsamráðingunum skuldi avspegla nýggju flatskattaskipanina. Hendan differentieringin skuldi sostatt inn í sjálvan sáttmálan, so limir í sama felag skuldu ikki fáa sama % ella krónutal.

Hetta, at flatskattur skuldi síggjast aftur í einum samráðingarliti, er beinleiðis álop á frælsa samráðingarrættin.

Hesin herskni bitin var tað nógv umrødda prinsippið, vit undir ongum umstøðum kundu svølgja.

Lønir er eitt úrlit av frælsu samráðingum millum javnbjóðis partar. Tí kunnu vit ikki góðtaka at slík ultimatum verða sett í sambandi við samráðingarnar.

Fordeilingspolitikkur millum inntøkubólkar í samfelagnum, eitt nú gjøgnum skattapolitikkin, er ein hin fremsta uppgávan hjá Løgtinginum. Hendan ábyrgd

skal ikki snildisliga turkast av uppá fakfeløgini. Vit hvørki kunnu ella skulu góðtaka, at lønarlagið hjá limunum verður ásett gjøgnum skattapolitikkin. Tí vit hava ikki ræðið á skattapolitikkinum, og ein skattabroyting, hækking ella lækking, kann altíð fremjast, uttan mun til samráðingarlitið, sum vit fakfeløg koma til.

Tí mugu og skulu lønarsamráðingar og skattapolitikkur ikki samantvinnast!

Heldur enn at turka sína ábyrgd, og ójavnan, sum nú er skaptur, av uppá fakfeløgini, átti fíggiarmálaráðharrin at lagt uppskot fyrri tingið, at broytt skattaskipanina, so lág og miðalinntøkur, sum veruliga hava tørv á einum bata, fáa ágóðan. Væl at merkja einum lætta, ið ikki verður fíggaður við at skamfara okkara eftirlønir.

Tað hevði verið ein virðilig avgerð, ið veruliga hevði munað hjá føroysku familjunum.

Vit hava tvíhildið um frælsa samráðingarrættin. Hann er okkara og hann skal virðast.

Ein samd nevnd valdi at leingja sáttmálan í eitt ár, millum annað við tveimum sera týðandi og framatlitandi serkrøvum. Harumframt vóru ætlað inntriv í okkara hoyringsrætt strikað og differentieringin ikki staðfest.

Sáttmálin verður uppsagdur um ein mánaða. Bæði nevnd og limir eru ørkymlað um, at samráðingarnar ferð eftir ferð draga út. Hendan óskikk mugu vit til lívs. Eru partarnir ikki komnir ásamt um nýggjan sáttmála í góðari tíð, skal semingsroynd leggjast soleiðis, at tá sáttmálin gongur út nú fyrsta oktobur, er antin semja undirskrivað ella taka vit stríðið, júst sum sáttmálin fer úr gildi.

Við felagskvøðu og ynskum um eitt vár við lýggjum vindi, og góðan aðalfund.



www.starvsmannafelag.fo





Alneyðugt við neyvari kunning til ferðafólk



Illveður, teknisk brek og annað órógva viðhvört ferðaætlanina, og tá verða allir samskiftismöguleikar nýttir at kunna ferðandi, sigur ferðslusamskiparin hjá Strandferðsluni

Orð og mynd: Tórfinn Smith

– Vit hava eina bráðfengis kunngerð frá Strandferðsluni: Vegna illveður siglir Smyril ikki..., Smyril bunkrar... Vegna maskinbrek siglir Teistin ikki... Portrið í Skopun... Orsaka av illveðri koyra Bygdaleiðir ikki...

Jú, meira enn so kemur fyri, at útvarpið ber tilík boð. Tí slepst ikki undan. Veðrið má sær ráða, og onnur

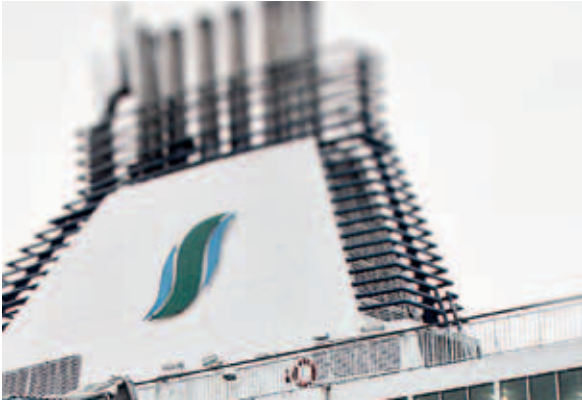
viðurskipti kunnu eisini gera seg galdandi, soleiðis at Strandferðslan ikki fær hildið sínar ferðaætlanir. Í tilíkkum førum leggja vit sera stóran dent á at kunna tey ferðandi skjótast gjørligt, sigur Jens Petur Brattalíð, ferðslusamskipari hjá Strandfaraskipum Landsins.

Høvuðsarbeiðssetningurin hjá ferðslusamskiparanum er at vera við at gera ferðaætlaninar hjá skipum og bussum

og lýsa tær, bæði í pappírslíki og á internetinum, og ikki minst altíð at hava tær dagfórdar. Harafturat hevur hann sera neyvt samskipti við skip og bussar, tí tað kann altíð henda, at okkurt óvæntað stingur seg upp.

Forsagnirnar – góð amboð

Tað er serliga vetrarhálvuna at vit hoyra mest frá Strandferðsluni. Serliga hesi



Tað kemur fyri, at Strandferðslan fær onkran fyrispurning um at útseta fráferðina eitt nú hjá Smyrli orsaka av serligum umstøðum. Kann vera okkurt serligt tiltak, ella at ferðafólk við flogfari ikki røkka seinastu fráferð tann sama dagin. Til tað sigur Jens Petur Brattalíð, at tað verður bert gjørt í heilt serligum forum. Snýr tað seg um at bíða einar 10 minuttir eftir ferðafólki, kanska seinasta túrin undan høgtíð, gera vit tað vanliga, men er talan um drúgvvari seinking, er tað altíð skipsleiðslan, ið avgerð um bíðað verður ella ikki. Eitt er at vera lagaligur mótvegis nøkrum, men atlitíð til at halda ferðaætlanina, vigar sera tungt, sigur ferðslusamskiparin

bæði seinastu árin hevur veðrið verið rættiliga ólagaligt, og tað hevur eisini merkt bæði skipa- og bussambandið millum oyggjar og bygdir. Jens Petur sigur, at tá veðrið tykist at øtla, ræður um at vera proaktivur, sum hann málber seg. Og tá eru tær ymisku veðurforsagnirnar sera góð amboð.

– Tað var tann tíð, at vit bert høvdu útvarpið at boða frá veðurforsagnum frá DMI. Síðani kom Petur Skeel, sum var ein stórur bati, men við internetinum í dag, kunnu øll fylgja við fleiri ymiskum veðurstovum í grannalondunum. Á tann hátt ber til at gera sær eina mynd av hvussu veðrið fer at hótta sær næstu tímarnar, og hesum fylgja vit sera væl við. Ikki minst er tænanastan frá Landsverki sera gott amboð hjá okkum. Hetta av teirri orsök, at vit, í so góðari tíð sum gjørligt, kunnu taka støðu til um neyðugt verður at broyta ferðaætlanina, og kunnu tí skjótast gjørligt kunna fólk um tað. Bæði í útvarpinum, á heimasíðu okkara og gjøgnum SMS-skipanina, sum mong hava teknað seg til, og tí fáa boðini á fartelesfonini, sigur Jens Petur. Tá tað snýr seg um Bygdaleiðir, verða møguligar broytingar altíð avráddar millum samskiparan og hvønn einstakan bussførara. Ein stórur partur av teimum ferðandi við Bygdaleiðum eru skúlanæmingar. Hvør einstakur bussførari veit hvørji fólk hann hevur havt í bussinum um morgunin, og tí er tað eisini hann, sum boðar skúlunum frá møguligum broytingum.

Tryggin fremst

Tá ræður um skipini er tað altíð skiparin, sum hevur avgerandi orðið. Men annars er sama mannagongdin galdandi, sum við bussunum. So skjótt

avgjørt er at útseta ella avlýsa eina ferð, er uppgávan hjá samskiparanum at lýsa boðini skjótast gjørligt. Um siglt ella avlýst verður, er tryggin hjá ferðafólki altíð fremst í huganum, sigur Jens Petur og leggur afturat, at hóast Smyril kann sigla í øllum veðri, kann trupulleikin vera, at hann ikki sleppur frá ella at bryggju í Havn.

Ein onnur orsök til at neyðugt er at flyta fráferðina hjá Smyrli eitt sindur, er í sambandi við bunkring. Hetta kemur av, at Smyril nýtir tungolju. Hóast stytsta leið til bunkring er á Sundi, tekur tað so mikið av tíð, at neyðugt er við smávegis broytingum av ferðaætlanini. Men eisini í tilíkuðum føri royna vit at kunna um broyttu ferðaætlanina í so góðari tíð sum gjørligt, sigur ferðslusamskiparin.

Teistin er í serstøðu, bæði so og so. Jens Petur greiðir frá, at í Skopunarfirði er sera streymhart. Skopun liggur eisini beint út móti opnum havi, og tað ger viðhvørt, at skipið sleppur hvørki inn ella úr havnini, hóast siglandi er um fjørðin. Veðrið hevur tó ikki altíð verið orsøkin til at Teistin liggur, tí maskinbrek hava ikki verið ókent fyrbrigdi. Harafturat hevur portrið í Skopun onkuntíð spælt hund. Er talan um tekniskt brek, verður fyrst kannað nær brekið kann roknast við at verða rættað, og lýst verður nær roknast kann við at skipið siglir aftur. Er talan um brek, sum tekur longri tíð at umvæla, verður tikið til aðrar møguleikar,

so fólk kunnu koma til og úr oynni. Avloysaraskip er einki, og eitt og hvørt skip kann ikki brúkast á hesi farleið. Tí verður Ternan tikin úr Nólsoyarleiðini, og annað skip leigað til hesa farleið.

At illveður er orsök til at skip ikki sigla og bussar ikki koyra, skilja og góðtaka øll. Men lítið man vera at ivast í, at tey eru mong, sum ilskast inn á tær mongu avlýsingarnar, ið eru orsakaðar av at Teistin liggur við maskinbreki.

Fær Jens Petur ikki mangan onkra skolu frá fólki, sum halda seg hava fingið í ríkiligt mót av hesi óstøðugu farleið? Og hvat hugsar hann sjálvur, tá skiparin á Teistanum ringir til hansara og boðar frá, at nú er aftur galið?

– Tað er ógvuliga ymiskt hvussu fólk reagera. At fólk ilskast, er ikki meira enn natúrligt, heldur samskiparin. Men eg kann ikki annað enn kunna um støðuna skjótast gjørligt, soleiðis at fólk fáa boðini áðrenn tey fara frá húsum, um tað á nakran hátt ber til. Sjálvur kann eg ikki loyva mær at ilskast ella vísa mína misnøgd mótvegis nøkrum, og so als ikki mótvegis okkara ferðandi. Hvat eg sjálvur onkuntíð hugsíð innast inni, er ein onnur søga..

Álitisfólkaskeið

Skipað verður fyri tveimum álitisfólkaskeiðum við Gjógv fyri nývald álitisfólk. Hetta eru grundskeið 1, sum verður í vár, og grundskeið 2, sum verður í heyst. Skeiðini verða hildin í tveimum, tað fyrri verður 13.-15. mars fyri 19 luttakarum, og hitt verður 28.-30. mars fyri 18 luttakarum.



Knut Roger Andersen

Gestarøðari á aðalfundi

Í sambandi við aðalfundin verður Knut Roger Andersen gestarøðari.

Knut Roger Andersen er kendur í norskum og altjóða politiskum og fakfelagshøpi. Hann er 43 ára gamal, føddur og uppvaksin í Oslo. Hann hevur verið politiskt virkin frá hann var 13 ára gamal, og hevur øll árin havt mong partapolitisk og fakfelags politisk álitisstørv. Í 12 ár umboðaði hann Arbeidaraflokkinn í býráðnum í Oslo. Í 1994 var hann EF-skrivari fyri Arbeidaraflokkinn í Oslo, var eitt skeið flokkskrivari, og var frá 1999 til 2007 leiðari av

altjóða skrivstovuni hjá NFU, har hann hevði høvuðsábyrgdina av norsku hjálparætlanunum til heimsins menningarland. Frá 2005 til 2007 var hann serligur ráðgevi hjá ST í sambandi við sáttmálan um rørslutarnað. Knut Roger Andersen hevur síðani 2007 verið ráðgevi í altjóða spurningum hjá DELTA, sum er norska fakfelagssamtakið hjá fólki í kommunalunum starvi. Harumframt er hann limur í fleiri altjóða nevndum.

Aðalfundur

Ársaðalfundur Starvsmannafelagsins verður **leygardagin 10. mars 2012 kl. 13.00** í Norðurlandahúsinum.

Skrá fyri aðalfundin:

- Frásøgn formansins frá
 - farna ári og
 - virki felagsins framyvir.

Gestarøðarar: Knut Roger Andersen fra Delta í Noreg og Pauli Petersen frá LÍV.
- Framløga av grannskoðaðum roknskapum til góðkenningar.
- Møguligar lógarbroytingar
- Møgulig uppskot frá limum og nevnd.
- Ásetan av limagjöldum.
- Val av formanni fyri 4 ár.
- Val av grannskoðara og tiltakslimi.
- Ymiskt.

Uppskot til formann felagsins er:

Selma Ellingsgaard
Høvdagøta 1
160 Argir

Limir, sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi **leygardagin 3. mars 2012**.

STARVSMANNAFELAGIÐ

Aðalfundur í Eftirlønargrunni Starvsmannafelagsins

Ársaðalfundur í Eftirlønargrunni Starvsmannafelagsins verður **hósdagin 15. mars 2012, kl. 19.00** í **hølum felagsins J.H. Schrøtersgøta 9**.

Skrá:

- Frásøgn um virki grunnsins í farna roknskaparári.
- Framløga av grannskoðaðum ársroknskapi til góðkenningar.
- Viðtøkubroytingar.
- Val av nevndarlimum.
- Ymiskt.

Limir sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi **hósdagin 8. mars 2012**.

Nevndin



Brævatkvøða til aðalfundin hjá Starvsmannafelagnum

10. mars 2012

Samb. § 14, stk. 6 í lógum felagsins er móguleiki hjá limum, sum ikki koma á ársaðalfundin, at greiða atkvøðu fyri uppstillaðum formansvaleyvni hjá felagnum eftir 15. februar 2012.

Mannagondin fyri brævatkvøðugreiðslu er hendan:

Limir skulu persónliga venda sær til skrivstovu felagsins við at ringja á tlf. 614868, 214868, 284868 ella 214768 og fáa atkvøðuseðil sendandi í postinum. Til ber eisini at koma á skrivstovuna eftir atkvøðuseðli.

Saman við atkvøðuseðlinum eru 2 brævbjálvar. Atkvøðuseðilin verður lagdur í annan brævbjálvan og latin aftur. Hesin brævbjálvin verður saman við vátan frá liminum latin í hin brævbjálvan, sum verður sendur til:

**Advokatvirkið
Sigmund Poulsen, advokat,
Skansavegur 1,
Postboks 85,
110 Tórshavn.**

Tað er umráðandi, at vátanin ikki verður lögð í brævbjálvan, sum atkvøðuseðilin skal í.

Brævatkvøður skulu verða Sigmund Poulsen, adv. í hendi í seinasta lagi 9. mars 2012 kl. 16.00.

Brævatkvøðurnar verða savnaðar saman og latnar orðstýraranum á aðalfundinum, og verða síðani taldar upp saman við atkvøðunum, sum verða latnar á aðalfundinum.



Fýra ár ganga skjótt, tað kann eg sanna. Tað tykist óveruligt, at 4 ár longu eru farin aftur um bak.

Eyðmjúk takki eg fyri álitid, ið hevur verið mær sýnt hesi árin.

Eg takki fyri lærurík, avbjóðandi, gevandi og krevjandi ár. Føringur, ið altíð fer at vera partur av mær.

Á vári 2008 var gerandisdagurin ikki enn merktur av tí kreppu, sum byrjaði bert fáar mánaðir seinni.

Samstundis sum eg havi fingið ómetaliga nógv í starvinum, er tað eisini tíðarkrevjandi og stór avbjóðing og tað hava verið latur, sum eg vildi ynskt, at limir vórðu spardir fyri.

Her hugsji eg serliga um støðurnar, har starvsfólk hava hava verið fyri órætti, eru óvirðiliga viðfarin ella tá tey hava mist starvið.

At limirnir eiga bestu sømdir og at stríðast fyri rættvísi og solidariteti eru míni hjartamál.

Bert eittans valeyvni til formann

§ 9, stk. 7. Er bert eitt uppskot til formann innan 15. januar, skal viðkomandi á aðalfundinum hava fleiri atkvøður fyri sær enn ímóti sær fyri at vera valdur.

§ 14, stk. 6. Limir, sum ikki koma á ársaðalfundin, kunnu frammanundan greiða atkvøðu fyri uppstillaðum formansvaleyvnum og nevndarvaleyvnum hjá felagnum, hetta eftir 15. februar 2012.

Semja millum

øðrumegin Starvsmannafelagið

og hinumegin Fíggjarmálaráðið

og Kommunala Arbeidsgevarafelagið

1. Verandi sáttmálar verða framlongdir til tann 1. oktober í 2012. Lønir verða ikki broyttar.

2. Í sáttmálanum viðvíkjandi dagrøktarum millum Starvsmannafelagið og Kommunala Arbeidsgevarafelagið verður § 15 stk. 2 orðað soleiðis: Samsýning fyri gestarøktir í einum 8 viku tíðarskeiði er íroknað lønini hjá einum fulltíðarløntum dagrøktara. Treytin fyri allari gestarøkt er, at samlaða barnatalið ongantíð fer upp um 5 børn. Hevur dagrøktari 4 børn undir 3 ár í ansing, kann hesin bara taka 1 barn undir 3 ár í gestarøkt. Fyri parttíðarsettar dagrøktarar er tann sama regla galdandi, tó so at barnatalið ongantíð fer upp um 4 børn. Gjørt verður upp fyri 8 vikur í senn.

3. Í sáttmálanum fyri siglandi fólkíð millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið verður gjørt hetta ískoyti: Reiðarin rindar fyri kravdar læknávátanir.

4. Í sáttmálanum millum øðrumegin Starvsmannafelagið og hinumegin Fíggjarmálaráðið og Kommunala Arbeidsgevarafelagið verður sett inn:

A. Skrivstovufólk við yrkisútbúgving verða flokkað í lønarflokk 3.

B. Førlækaviðbót kann latast fyri eftirútbúgving. Hesar viðbøtir eru førlækaviðbøtur og eru knýttar at starvinum. Fyri at kunna fáa førlækaviðbót, skal útbúgvingin verða kravd og eftirútbúgvingin skal verða frá góðkendum útbúgvingarstað. Sjálvt um starvsfólk hava tikið meira enn eina eftirútbúgving, so verður bara ein viðbót latin. Er starvið parttíðarstarv, verður viðbóttin samsvarandi setanarbrøkinum.

Eftirútbúgving 120 tímar: 750,-kr.

Eftirútbúgving 160 tímar: 1.000,-kr.

Eftirútbúgving 200 tímar: 1.250,-kr.

Á Argjum tann 31. januar í 2012

Starvsmannafelagið

Fíggjarmálaráðið

Kommunala Arbeidsgevarafelagið



Vilja varðveita frælsa samráðingarrættin

Starvsmannafelagið vil ikki selja hart vunnin og grundleggjandi rættindi.

Starvsmannafelagnum stóð í boði ein sera avmarkað lønarhækking móti at felagið skuldi víkja frá teirri grundleggjandi meginreglu, sum frælsi samráðingarrætturin er, men tað vildi felagið ikki. Felagið vildi heldur leingja sáttmálan í eitt ár. Tað eru tó fleiri, ið hava verið iva um hví felagið gjørði, sum tað gjørði; tí vil felagið útgreina orsøkina til tess.

Samráðingarrætturin

Um vit taka sonevnda prinsippið fyrst, so stóð stríðið um at varðveita frælsa samráðingarrættin, sum gjøgnum fleiri ættarlið hevur verið krúnan í norðurlendsku vælfærdarsamfeløgnum og fakfelagsrørsluni.

Frælsi samráðingarrætturin varð skúgvaður til viks av politiska myndugleikanum, tá hesin setti fram tað ófrávikiliga krav, at flatskattalættin skuldi síggjast aftur í úrslitinum av lønarsamráðingunum, so tey, sum finga størsta skattalættan, eisini skuldu hava minni í lønarhækking, enn tey lægri løntu.

Í semingsuppskotinum varð ásett, at lønarhækkingin fyrri lønir hægri enn 30.000 kr. skuldu minka og enda á einum nulli við 50.000 kr.

Hóast hetta kanska tykist logiskt og sámuligt, verður frælsi samráðingarrætturin á henda hátt snildisliga skúgvaður til viks og lønarhækkingin fyrri hægru

lønirnar í roynd og veru ásettar av myndugleikunum.

So kundu vit eins væl ásett allar lønir við lóg og ikki við samráðingum.

Verður hetta kjølfest, gera vit mun á limum felagsins og binda eisini onnur fakfeløg at missa frælsa samráðingarrættin. Tað vilja vit ikki geva okkum undir.

Okkara lutur er at samráðast um lønirnar, og arbeiðsgevarin skal ikki einsærís áseta hvørja lønarhækking limirnir í felagnum skulu hava og ei heldur seta kílur millum limirnar. Heldur ikki skal arbeiðsgevarin brúka okkum at niðurbinda onnur feløg.

Samgongan eigur ójavnan

Tá samgongan fyrri jól samtykti asosiala flatskattin, vóru øll greið yvir, at hetta fór at hava við sær størri ójavnan millum inntøkubólkarnar í landinum.

Saman við hinum fakfeløgnum mótmælti Starvsmannafelagið harðliga hesi álvarsomu skattabroyting, bæði í mun til, at eftirlønirnar skuldu bera prísir fyrri ætlaðu flatskattaskipanina, umframt at skattalættarnir hvørki komu lág- ella miðalinntøkunum til gagns.

So politiski myndugleikin skal ikki leggja tað yvir á fakfeløgini at javna út tann ójavna, sum er úrslitið av hesum asosiala skattapolitikki. Hinvegin er

fordeilingspolitikkur, eitt nú gjøgnum skattapolitikkin, ein hin fremsta uppgávan hjá Løgtinginum.

Umboðini fyrri fakfeløgini eru ikki vald at trýsta á reyðu og grønu knøttarnar í tingsalinum, og vit kunnu sjálvandi heldur ikki góðtaka, at lønarlagið verður ásett gjøgnum skattapolitikkin av myndugleikunum.

Fígjarmálaráðharrin kann í morgin leggja uppskot fyrri Tingið at broyta skattalógina og gera ein veruligan mun, og ikki við snildi skumpa hesa ábyrgd yvir á fakfeløgini.

Hví onga lønarhækking ella verkfall?

Tá spurt verður, hví felagið vrakaði eina lønarhækkan á 220 kr. er at siga, at vit kundu góðtaka at eitt krónutal og ikki prosent varð sett á lønarhækkanina, tí hetta gevur lægru inntøkunum lutfalsliga meira í lønarposan. Felagið hevur eisini áður havt hækkingar í krónum.

Men upphæddin á kr. 220 kr. sum er ásett í semingsuppskotinum, og ikki við okkara góða vilja, er so lág, at tað bara vísur, hvørja virðing arbeiðsgevarin hevur fyrri starvsfólkunum á almenna arbeiðsmarknaðinum.

Sum áður nevnt var tað prinsippið um, at hækkingin omanfyri 30.000 kr. skuldu verða ásett av arbeiðsgevaranum, og at samráðingarrætturin á henda hátt



varð settur til vikis, ið var høvuðsorsøkin til, at vit ikki kundu taka undir við semingsuppskotinum.

Harumframt er krónutalið so lágt, at heldur ikki hetta vildu vit góðtaka.

Serkrøv

Vit fingi 4 serkrøv við og í tingingum við arbeiðsgevarasiðuna ítøkiliggjørt serkravið viðvíkjandi førleikaviðbótum.

Bæði førleikaviðbótin og at skrivstovufólk við yrkisútbúgving nú verða flokkað í 3. lönarflokk eru rættindi, vit hava stríðst fyrri í fleiri ár.

Nevnast kann, at byrjunarlønin fyrri hesi skrivstovufólk, ið eru ein rættiliga stórir hópur av limum felagsins, hækka útvið 1000 krónur um mánaðin.

Avgerðin um ikki at fara í verkfall var als ikki løtt at taka.

Hetta snúði seg á ongan hátt um ikki at tora, tí tað skortar ikki uppá dirvið.

Øll fakfeløg nýta sjálvsagt verkfallsvápnið við umhugsni og virðing.

At Starvsmannafelagið hevur brúkt verkfallsvápnið – eisini fyrri kortum – er ikki ókent.

Vit vita, at vit verða noydd at meta um, hvørjar dystir vit skulu taka, og um vit kunnu missa meira fyrri minni.

Feløgin í Fakfelagssamstarvinum vrakaðu í felag semingsuppskotið.

Saman sendu vit sáttmálapartinum skriv og eftirfylgjandi fekk hvørt felagið sær svarskriv frá arbeiðsgevarasiðuni. Feløgin valdu at taka støðu hvør sær vegna teirra felag.

Fyrri Starvsmannafelagið mettu vit at tað var reellur vandi fyrri at vit vildu missa meira fyrri minni, og at serkrøvini

kundu verða mist í endaligu semjuni – ella tá semingsuppskotið í ringasta føri bleiv samtykt við lóg.

Samanumtikið vildu vit ikki góðtaka, at frælsi samráðingarrætturin varð tikin frá okkum.

At vit á ófrættakendan hátt skulu tvingast at góðtaka, at lønin hjá egnum limum, og lønin hjá limum í øðrum feløgum, skuldi ásetast av myndugleikum.

Krónutalið var harafturat lágt og langt undir prístalinum.

Ein 2 ára sáttmála við øllum hesum fortreytum, vildu vit ikki binda felag og limir okkara til.

Tí valdu vit at leingja verandi sáttmála og taka við serkrøvum, ið fyrri felag og limir hava týðning, eisini framatlíandi.



Samlagstryggingargrunnurinn:

Hall fyrri fyrstu ferð

Avgerðin um at minka inngjöldini hevur nú havt við sær, at grunnurin hevði undirskot farna rakstrarár

Á aðalfundinum hjá Samlagstryggingargrunninum 2010 varð samtykt at inngjaldið til grunnin skuldi lækkast við einum triðingi – úr 1½ prosent í 1 prosent av lønini, ið ein fær. Samstundis varð avgjørt at víðka og betra um tryggingarnar, m.a. við hjúnarfelagsdekningi og gjaldsundantøku, ið røkkur fram til fráfaringaraldur um neyðugt.

Hóast tað kanska kennist sum ein andsøgn, at ein vil minka um inngjaldið samstundis sum ein vil betra um tryggingarnar, so bar hetta til tí at aðalfundurinn samstundis tók avgerð um at sonevnda lokaupphæddin hvørur úr tryggingarskipanini í 2027. Árin frá 2018 til 2027 verða so nýtt til eina niðurlaðing av upphæddunum, ið verða útgoldnar.

Longu áðrenn aðalfundurinn samtykti broytingarnar var greitt, at avgerðin um at minka inngjöldini kemur at hava við sær, at grunnurin, ið annars er sera væl kjølfestur, komandi árin kemur at hava eitt undirskot í rakstrinum og tí kemur at eta av grunnaføðnum. Lagt er tó upp fyri hesum og framrokningarnar vísa, at eingin vandi er fyri at grunnurin ikki kann svara hvørjum sítt.

Men forsøgnirnar um hallið eru nú

vorðnar veruleiki. Á fyrsta sinni er staðfest undirskot í rakstrinum. Rakstrarúrslitið hjá samlagstryggingargrunninum gjørdist í rakstrarárinum 2011 eitt hall uppá 4,6 milliónir krónur í mun til eitt avlop uppá 6,3 milliónir í 2010.

Inntøkurnar hjá grunninum vóru í árinum 6,2 milliónir kr. og er hetta ein minking uppá 2,6 milliónir í mun til 2010 og ein minking uppá 3,9 milliónir í mun til 2009. Minkingin í inntøkunum stavar serliga frá, minkandi inngjöldum frá limunum. Inngjöldini vóru í 2011 4,8 milliónir, meðan tey í 2010 vóru 7,3 milliónir kr. Her hevur talan verið um eina minking uppá 2,5 milliónir kr. í mun til 2010. Orsøkin til minkingina er, sum nevnt oman fyri, at tryggingargjaldið frá einstøku limunum er sett niður við einum triðingi – frá 1,5% til 1,0% frá ársbyrjan 2011.

Ein minni partur av inntøkunum hjá samlagstryggingargrunninum eru fíggarinntøkur. Hesar vóru í árinum 1,5 milliónir kr. og tað er á leið tað sama sum í 2010. Meginparturin av hesum eru renta av virðisbrøvum, meðan rentan av innistandandi peningi er munandi minni enn árið frammanundan. Seinnu árin hava rentu inntøkur av innistandandi annars verið munandi størri

enn vanligt. Orsøkin hevur verið, at innlån í peningastovnar hevur verið eitt gott alternativ til aðrar íløgur, men nú eru hesar umstøður broyttar.

Bruttoútreiðslurnar av samlagstrygging vóru í árinum knappar 22 milliónir kr. Tað er nógv meira enn í 2010 tá bruttoútreiðslurnar vóru 12,3 milliónir kr. Hækkingin stavar frá útreiðslunum í sambandi við útgjald í sambandi við deyða, ið eru øktar munandi – úr 7,3 milliónum uppá 16,5 milliónir krónur.

Bonus á samlagstrygging var í árinum 11,0 milliónir krónur. Bonus verður tilroknað samlagstryggingargrunninum alt eftir hvussu skaðagongdin hevur verið í árinum. Tá skaðagongdin í 2011 hevur verið góð, fær grunnurin afturborið ein part av tryggingargjaldinum, soleiðis at nettoútreiðslurnar til samlagstrygging í 2011 gjørdust 10,9 milliónir kr. Í mun til 2010 er talan tó um eina øking uppá 8,3 milliónir krónur.

Rakstrarhallið uppá 4,6 milliónir kr. fyri 2011 verður tikið av eginognini og varð henda sostatt við árslok 2011 43,9 milliónir krónur.

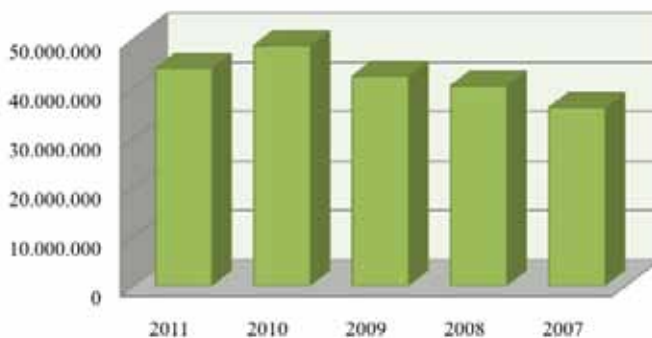
Hóast vit siga at skaðagongdin hevur verið góð, so er tó einki ár uttan skaða. Í 2011 eru seks limir deyðir og er harafturat goldin hjúnarfelagsveiting til fyra limir. Seks limir hava í árinum fingið útgjald í sambandi við hættisliga sjúku, meðan gjaldsundantøka er veitt tveimum limum.

Aftrat hesum hava 41 fólk fingið útgoldnað lokaupphædd í 2011.

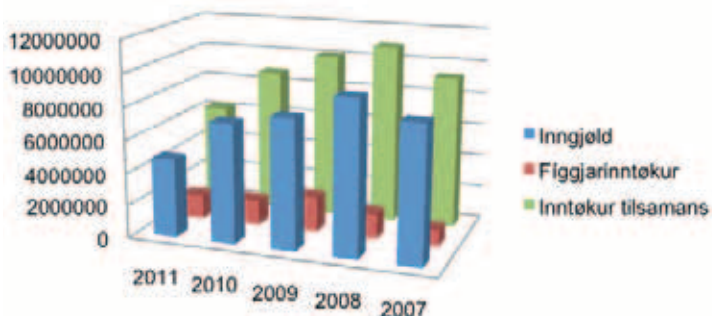
ÚTREIÐSLUR 2007 – 2011

	2011	2010	2009	2008	2007
Samlagstrygging	21.924.182	12.254.677	12.561.340	9.813.142	9.347.888
Bonus samlagstrygging	-11.047.177	-9.688.962	-4.369.020	-3.277.427	-3.356.962
Útreiðslur tilsamans	10.877.005	2.565.715	8.192.320	6.535.715	5.990.926

Ogn 2007 - 2011



Inntøkur 2007 - 2011



Nøkur fá „facts“ um grunnin

- Tað er loyvt at nýta part av persónliga eftirlønarinngjaldi sínum til at keypa egnar tryggingar. T.d. lívstrygging, trygging móti óarbeiðsføri o.a.
- Kostnaður fyri samlagstryggingina er 1% av lønini
- Peningurin verður nýttur til at keypa tryggingar til øll
- Bert arbeiðsførisvátan er kravd og øll eru við í skipanina
- Tað er treyt at ein er limur í Starvsmannafelagnum. Tó er tað tann avmarking at ein, fyri at fáa fult lokaupphæddargjald, skal hava verið limur síðani fylta 60. ár. Fyri hvørt ár ein er styttri enn hetta, minkar útgjaldið við 1/8
- Við óarbeiðsføri er gjaldsundantøka – um neyðugt – galdandi heilt fram til eftirlønardur
- Grunnurin keypir vegna limirnar eina lívstrygging, trygging við hættisliga sjúku og trygging við hættisliga sjúku hjá børnum. Aftrat hesum verður eisini veitt ein lokaupphædd við fráfaringsaldur
- Øll útgjöld eru skattafrí
- Lívstryggingarútgjaldið er 700.000 kr. fram til til fylta 50. Ár. Síðani minkar tað við 25.000 pr. ár fram til fylta 66. ár. Útgjaldið tá minkað niður í 300.000
- **Í tryggingini er eisini ein hjúnafelagsveiting, ið veitir lívstrygging um hjúnafelagin doyri.** Útgjaldið er helmingur av høvuðsupphædd og verður roknað í mun til aldurin hjá liminum.
- Sum hjúnafelagið verður eisini roknaður sambúgvi, um fólk hava búð saman sum par í meira enn tvey ár.
- Útgjaldið við hættisligar sjúkur er kr. 100.000 og fellur til útgjaldingar tá sjúkan er staðfest. Yvirilit yvir hvørjar sjúkur eru umfataðar av tryggingaravtaluni sæst á www.liv.fo
- Útgjaldið við hættisligar sjúkur hjá børnum er kr. 50.000. Yvirilit yvir hvørjar sjúkur eru umfataðar av tryggingaravtaluni sæst á www.liv.fo
- Vil ein vita meira um Samlagstryggingina ber til at seta seg í samband við Føroya Lívstrygging ella nevndina fyri grunnin.

Skatting við inngjald onga ávirkan

Lógarbrotingarnar í samband við skatting av eftirlønnum, sum nú skulu skattast við 40 prosentum í samband við inngjald í mun til 35 prosent avgjaldið, ið var í sambandi við útgjald av eini kapitaluppsparing, hevur onga ávirkan á gjøldini úr Samlagstryggingargrunninum.

Fyri at hesi gjöld skulu vera skattafrí, eru tey alla tíðina goldin við skattaðum peningi. T.v.s. at tað eina prosentíð av eftirlønarveitingini, ið verður goldið sum gjald fyri samlagstryggingina, er altíð goldið umvegis skattaskipanina, so her verður ongin broyting.

Tryggingarútgjöldini við lívstrygging, hættisligar sjúkur og lokaupphæddir verða óbroytt.

Og „skattafrí“.

Myndir Alan Brockie

SAMHUGAVERKFAÐIÐ

Starvsmannafelagið var í samhugaverkfalli tann 16. februar saman við áleið 20 øðrum feløgum. Starvsmannafelagið veitti Pedagogfelagnum sín fulla stuðul í stríði tess fyri frælsum samráðingum og nøktandi lønar- og starvssømdum. Limir felagsins, ið starvast sum dagrøktarar, vóru harumframt í samhugaverkfalli í 3 dagar. Nógv fundarvirksemi og samskipti var millum fakfelögin undir verkfallinum og stuðlað var á ymiskan hátt. Felögin í samhugaverkfalli skipaðu fyri vælmøttum tiltaki í tinghúsgarðinum, har m.o. forkvinnan í Starvsmannafelagnum flutti fram røðu.

Eisini var undirhald og sangur á skránni.





Samráðingarnar hesaferð

Orð: Niels á Reynatúgvu

Evnið til hesa grein kundi verið so nógv, tí fakfeløgini hava verið sera virkin á almenna pallinum seinastu mánaðirnar. Eg loyvi mær tó at loypa úti tað, og skriva eitt sindur um samráðingarnar hesaferð. Frá sjónarhorninum man hevur, tá man situr mitt í rokinum, og hevur ringt við at skapa eina frástøðu, fyri at fáa eitt púra greitt yvirlit.

Fakfelagssamstarvið

Fakfelagssamstarvið varð stovnað við breiðum samstarvi fyri eyga. Eitt av málunum í samstarvinum var at føra samráðingar saman, fyri at standa sterkari og røkka betri úrslitum. Vit royndu hetta fyrstu ferð í 2010, og tað var ein tungur burður. Ringt var at finna steivið, tá feløgini vóru bundin at hvørjum øðrum. Onkuntíð kendist tað sum hitt spælið, tá man rennur kapp við beinunum samanbundnum við einum makkara. Man má hava júst sama stev, tí annars rykkjur man hvønnannan av fótum.

Í 2010 kláraðu vit á mál við einari semju, sum tó bert vardi í 1 ár. Tað var so lítið í henni, at ikki var ráðiligt at gera ein longri sáttmála.

So varð aftur lagt til brots í 2011 eftir nøkulunda sama leisti. Tó var semja millum feløgini, at hesaferð skuldi vera eitt nógv greiðari uppbyti av felagskrøvum og serkrøvum. Hetta var væl definerað áðrenn vit fóru undir samráðingarnar og avgjørt var, at formenn við skrivara førdu felags-samráðingarnar, ímeðan serkrøvini hjá teimum einkultu feløgnum skuldu fáast upp á pláss av nevndunum.

Leisturin var tí sera greiður, og samráðingarnar gingu spakuliga framá. Serkrøv vóru tugd ígjøgnum, ímeðan vit spakuliga fólðu okkum fram til ein

karm, sum vit kundu leggja hesi ymisku krøvini innanfyri.

Sáttmálarnir gingu út 1. oktober, so málið var sjálvandi at blíva liðug áðrenn tað. Vit byrjaðu í góðari tíð undan summerferiuni og høvdu eina realistiska vón um at klára hetta til tíðina. Men, sum ikki einaferð, so dróg hetta út. Og so kom bumban. Nýval við einum sigri til høgravongin. Alt sum higartil var á borðinum, varð sópa burtur, og kravið var at samráðingarnar skuldu byrjað av nýggjum. Hetta var sera hugstoytt hjá okkum, tí tað arbeiðið, ið varð gjørt higartil, var nú til fánýtis.

Og krøvini frá samstarvspørtunum hinumegin borðið vóru nú broytt. Beinavegin hoyrdist graml um lønar-niðurgongd, sparingar, privatiseringar og annað ótespiligt.

Samráðingarnar hildu so á, men tað bar skjótt skeivan veg. Ein seming var neyðug, og hon var løgin – bæði so og so.

Seming

Petur Zachariassen og Petur Joensen vórðu tilnevndir semingsmenn. Teir savnaðu sær vitan frá øllum pørtum, og innkvarteraðu okkum síðani á Hotel Føroyum. Har sótu vit frá fríggjadedgi til sunnudag. Síðani fóru vit oman á Hotel Hafnia, uttan at fáa eina góða frágreiðing um hví. Har var meira trongligt, og vit noyddust eisini út aftur haðani longu dagin eftir. Heðin Mortensen skipaði so fyri, at vit sluppu niðan í Móttøkuhúsið hjá kommununi. Har fingur vit góða móttøku og kundu halda áfram við semingini.

Uppi á Hotel Føroyum komu vit ikki langt við semingini. Mál blivu lýst nærri, og semingsmennirnir fingur kanska sett okkurt saman sínamillum. Á Hotel Hafnia kom meira krút í, tí nú vóru

meira konkret mál at taka støðu til. Men heldur ikki har komu vit til eina niðurstøðu. Í Móttøkuhúsunum var lív í. Semingmennirnir gingu ímillum partarnar, og man byrjaði at fáa eina hilling á, hvat fór at standa í einum møguligum semingsskjali. Teir høvdu jú lagt dent á, at teir bert lögdu eitt skjal fram. Og tað var bert lagt fram, um teir høvdu eina realistiska vón um, at partarnir fóru at góðtaka tað.

So kom skjalið at enda fram. Og dett vónbrot... Har var nógv í sum fakfeløgini ikki vildu hava. Og har manglaði nógv, sum vit vildu hava. Serliga pedagogarnir vóru fyri vanbýti. Har hevði verið eitt serkrav frá teimum inni, viðvíkjandi (sum gav teimum) fyreikingartíð. Hetta var vekk í tí endaliga skjalinum, og tað sendi pedagogarnar (beint) í verkfall seinni. Endin varð, at vit vrakaðu uppskotið og fóru hvør til sítt.

Samráðingur eftir seming

So hendi tað lögna, og dyrnar gloppaðust aftur. Sera óvanligt aftaná eina langa semingsroynd. Feløgini sendu í felag Fíggjarmálaráðnum og Kommunala Arbeidsgevarafelagnum skriv við til-lagingum til semingsuppskotið. Svar kom aftur, sama svar til øll, men sent hvørjum felagi sær. Tá valdu feløg at taka støðu hvør sær. Vit í Starvsmannafelagnum sóu hetta sum ein møguleika at røkka einari semju hóast alt. Og tað gjørdur HAK og lærararnir eisini.

Tann stóra tvístøðan í hesum var, at um vit í Starvsmannafelagnum vrakaðu uppskotið, sum lá á borðinum, so var tað mest uppá prinsippið um at innføra skattapolitikkin í okkara lønarsamráðingar. Vit vildu ikki hava ein lønarskala, sum endurspeglar órættvísa skattapolitikkin hjá samgonguni, har ein lækking av lønarvøkstrinum var

lögð direkta inn í okkara lönarstiga. Skattapolitikk fyrri seg og samráðingar fyrri seg. Basta.

Samtíðis sum hetta var inni í semingsuppskotinum, so hövdu vit eisini fingið nøkur góð serkrøv í skjalið. Harímillum var ein orðing um førleikamening. Hon var eitt sindur ókonkret, men tó ein byrjan. Eisini fingi vit flutt útbúgvín skrivstovufólk úr lönarflokki 2 upp í 3, og tað hövdu vit vilja leingi.

Vit brúktu tær gloppaðu dyrnar til ein fund afturat úti á Figgjarmálaráðnum. Vit greiddu frá, at vit ikki undir nøkrum umstøðum vildu góðtaka skattapolitikk innfördan í sáttmálasamráðingar. Eisini kundu vit hugsa okkum meira konkretiseraðar ásetingar um førleikamening og lön. Tann fundurin endaði tó sum eitt vónbrot, tí tað vísti seg, at FMR bert vildi tosa um ein lítlan smálut og ikki um nakað, sum vit hildu vera týðningarmikið.

Boðast skuldi frá dagin eftir hvat vit hildu um hetta. Sum landið lá, vóru vit á veg í verkfall, og kjakið var lívligt niðri á felagnum. Tvístøðan var, at vit hövdu eitt skjal, sum næstan var til at gloypa, men tó ikki hóast alt. Skuldu vit kasta limir og land út í eitt verkfall, har vit ikki vistu um vit vunu serliga nógv? Skuldu vit brúka milliúnir uppá møguleiga at vinna eitt prinsipp og nakrar túsund krónur? Vit ringdu aftur til FMR viðvíkjandi konkretisering av førleikamening, har pengar eisini vóru nevndir. Tað lýsnaði eitt sindur hjá okkum. Samtíðis samdust vit um, at vit fóru at royna eina sera alternativa loysn, fyrri at koma á mál. Vit vildu takka nei til lönarhækkanina á 220 um mánaðin, so vit sluppu undan skattapolitikkinum í samráðingunum.

Á álitisfólkafundinum, sum vit hövdu havt um semings skjalið, var ført fram, at hetta semingsuppskotið var so vánaligt, at tað ikki var vert at fara í verkfall uppá. Og vit vistu, at fólk vóru sera ill um skattaprinsippið. So vit hildu, at vit kundu loyva okkum hesa radikalu loysn í einum 1-ára skeiði.

Hetta var so roynt á fundi dagin eftir við FMR. Partarnir lögdu tað fram teir hövdu, og aftaná eina løtu í einrúmi, hittust vit aftur fyrri at skriva undir.

Ein lætti at fáa ein enda á hesum.

Men eisini ein sera lögín kensla, at hava takka nei til lönarhækkan afturfyrri prinsippir. Vit vóru samd um, at hetta skuldi greiðast væl frá, fyrri at øll kundu skilja hví vit hövdu gjørt tað vit gjørdi. Og vit vistu eisini, at avgerðin fór ikki at hóva øllum limum. Kenslan var tó góð tå alt kom til alt.

Eftirmeting

Kritikkurin aftaná hevur verið harður. Vóru vit so hástór, at vit hildu okkum hava ráð at takka nei til pengar? Vóru vit so veik í samstarvinum, at pedagogarnir sluppu at sigla sín egnu sjógv? Taptu vit nú so dyggiliga fyrri telvingini hjá landsstýrismanninum? Hesir og nógvir aðrir spurningar komu í kjalarvørrinum av semjuni. Vit mettu okkum klár at svara og før fyrri at verja okkara avgerð.

Eitt er at vera klár til at svara, men eitt annað er at upplýsa nøktandi. Nevndin í Starvsmannafelagnum er kritisera fyrri at hava verið alt ov tigandi og afturlatin undir hesari semingini. Eisini hevur kunningin aftaná verið ov vánalig.

Vanligt er undir seming, at allir partar fáa kjaftband. Einki má leka út frá semingini, sum kann ávirka partarnar og semingsmennirnar. Tí er tað sum oftast sera lítið, sum almenningurin fær at vita undir einari seming. Tað er skiljandi, at hetta er frustrerandi fyrri fjøldina, sum situr uttanfyrri og bíðar eftir einum úrsliti. Starvsmannafelagið hevur altíð kallað álitisfólkini inn til ein kunnandi fund, tá nevndin hevur fingið semingsuppskotið og tikið støðu til tað. Álitisfólkini kunnu tá siga teirra meining um tað. Tó er tað altíð nevndin, sum tekur støðu til um semingsuppskotið skal góðtakast ella ei.

Hesaferð gjørdi vit tað øðrvísi, tí støðan var sermerkt. Vit kallaðu álitisfólkini inn til fund, áðrenn støða var tikin til semingsuppskotið. Vit vildu hava teirra áskoðan á uppskotið, tí vit mettu hetta so týðningarmikið og prinsipielt, at brúk var fyrri einum størri forum at kjakast í. Fundurin gav okkum ábendingar og góðan íblástur til støðutakan.

Úrslitið av hesum fundinum skuldi ikki kunngerast. Hetta tí at støða ikki var tikin til semingsuppskotið enn. Tað vóru nógvir limir frustreraðir um, og



kritikkurin av hesum hevur eisini verið harðligur.

Vit sum nevnd skulu taka kritikkin til okkum og betra um kunning og frágreiðing til limirnar. Men staðfestast má, at ein seming ongantíð verður eitt opið forum. Tað er avmarkað til umboð fyrri partarnar í trætuni, og tað eru fyrst og fremst nevndirnar í fakfeløgnum øðrumegin og umboð fyrri arbeiðsgevaran hinumegin.

Í skrivandi stund eru pedagogarnir enn í verkfalli á 3. viku. Hini fakfeløgini tosa um, hvussu vit stuðla teimum best og hava lýst við samhugaverkfalli.

Fakfelagssamstarvið og tess tilverugrundarlag er umrøtt aftaná hesar samráðingarnar. Hvat gera vit rætt og hvat gera vit skeivt? Hvussu halda vit áfram herfrá, og hvat verða okkara felagsmál í framtíðini? Hetta skal umrøðast gjølla, tá friður aftur er á arbeiðsmarknaðinum.

Greitt er, at tá fakfeløgini í samstarvinum hava skrivað undir á 4 ymskar sáttmálar, tá verður tað mikið verri at fara aftur til felags samráðingar. Útgangsstøðið var trupult hesaferð, og tað verður hvaðna verri næstu ferð.

Mín vón er, at fakfeløgini kunnu arbeiða enn tættari saman, og at fleiri melda seg til samstarvið. Eitt feroyskt LO hevur verið nevnt nú aftaná semingina, og tað eru perspektiv í tí. Eingin ivi er um, at saman standa vit sterkari. Tó hava vit í almenna fakfelagssamstarvinum lært, at tað eru ómetaliga nógv smá fet at taka, áðrenn man er komin á mál. Og á veg frameftir noyðist man at gera feilir og læra av teimum. Vit eru so sanniliga vorðin nógvir royndir ríkar, og hava eisini lært av teimum. Framtíðin fer at vísa um vit duga at brúka royndir og førleikar til limanna fyrirum og gagn. Eg trúgvi, at vit fara at prógva tað at vera satt.



Ársfrágreiðingin

til aðalfundin, 10. mars 2012

50 ára stovningarárið er av og eiga vit mong góð minni frá farna ári.

Í frágreiðingini lýsa vit m.a. átøk, ið felagið hevur skipað fyri at hátíðarhalda og varpa ljós á felag og limir.

Takk fyri eitt áhugavert og gevandi fimti ára stovningarár.

Tað er vorðin siðvenja, at hava ein gest á aðalfundi okkara.

Í ár verða tveir gestarøðarar.

Vit bjóða einum norðmanni vælkomnum á aðalfundin.

Knud Roger Andersen er altjóða skrivari hjá norska felagnum Delta. Knud Roger fer at hugleiða og røða um týðningin av norðurlandska vælferðarsamfelagnum, avbjóðingunum og ikki minst í truplum tíðum.

At vit fáa eina áhugaverda framløgu, er ikki at ivast í. Hann hevur orðið í síni makt og eitt gott kjak er í væntu.

Vit gleða okkum at bjóða honum vælkomnum aftur til Føroya og á okkara fimtifyrsta aðalfund.

Eisini hava vit heitt á Paula Petersen, marknaðarleiðara á LÍV, at halda eina framløgu um støðuma í mun til okkara eftirlønarviðurskifti.

Tað verður høvi at seta honum spurningar og at vit eisini her fáa eitt áhugavert og neyðugt kjak er onki at ivast í.

Somuleiðis bjóða vit Paula vælkomnum á aðalfundin í ár.

Formansval er aftur á skránni. Formanstíðin er 4 ár. Uppstillingarfreistin var úti hálvan januar og eittans vaevni er stillað upp.

Eins og seinnu árin, verður skipað so fyri, at eisini ber til at brævatkvøða. Atkvøðuseðil fæst við at venda sær til skrivstovu felagsins og antin fáa atkvøðuseðilin útflyggjaðan ella sendan.

Vælkomin á fimtifyrsta aðalfund Starvsmannafelagsins.

Almennar viðmerkingar og politiska støðan

Her heima hevur politiska støðan farna árið verið merkt av, at eitt val leingi lá í luftini.

Samgongan millum A, B og C slitnaði og vit fingi eina minnilutasamgongu millum B og C. Føroyar hava ikki verið stjórnaðar av eini minnilutasamgongu áður, so hetta var ein nýggj og ørvísi politisk støða, enn vit eru von við. Minnilutasamgongan sat ikki skeiðið av. Løgmaður útskrivaði val tann 27.09. og valið skuldi annars verið hildið í seinasta lagi í januar mánaði í ár.

Eftir valið 29.10. bleiv nýggja samgonga skipað. Flokkarnir A, B, D og H hava 19 av teimum 33 sessunum í lögtinginum. Fleiri av royndastu politikarunum stillaðu ikki upp aftur, og fleir nývald manna okkara ting.

Stytti enn tveir mánaðir eftir valið, tollaksmessudag, varð ein sera álvarsom og óunnilig skattabroyting samtykt.

Flatskatturin merkir, at stórir skattalættar verða lætnir teimum velbjargaðu og tey við lág og miðallønnum fáa millum lítið og onki í skattalætta. Í heimsins dýrasta samfelagi eru tað júst lægru og miðal inntøkurnar, sum veruliga hava ein lætta fyri neyðini.

Og tað er undanskating av okkara eftirlønnum, ið skuldi figgja hesa ósolidarisku skipan.

At broyta skattingina av eftirlønini til eina flatskattaskipan á 40 % tá inngoldið verður, heldur enn sum nú, antin 35% í skatti av kapitalpensiónum ella ein

progressivan skattastiga við útgjaldi av ratupensiónum og lívrentu, merkir stóran niðurskurð í eftirlønini, tá fólk fara frá fyri aldur.

Enntá er tað so, at hesi somu, sum hava atkvøtt fyri skipanini, ikki skulu skattast av teirra eftirlønnum nú – tær eru tænanastumannaeftirlønir og tískil ein landskassa útreiðsla, vit øll figgja.

Fakfeløg og mong onnur stríddust ímóti hesi ætlan og vildu forða fyri, at hon bleiv sett í verk. Á fundum, bæði almennum og beinleiðis við samgonguumboð, gjøgnum skriv, lesarabrøv, í útvarps og sjónvarps-samrøðum og á annan hátt, varð roynt at fáa samgonguna at steðga og sleppa ætlanini.

Avleiðingarnar av hesi so grundleggjandi skatta- og eftirlønarbroyting vóru á ongan hátt fult upplýstar ella gjøgnumskygdar.

Stóra mannfjöldin á Vaglinum 3. desember er eisini prógv um, at føroyingar ynskja ikki at okkara vælferðarsamfelag fer fyri bakka, heldur skal tað verjast, virðast og mennast.

Eisini í 2011 hava skerjingar rakt fleiri av limum felagsins.

Starvsfólk við hollari vitan, førleikum og mong við drúgvum royndum, ið hava tænt Føroya fólk væl.

At fáa eitt uppsagnarskriv, er ein missur fyri hvønn einasta tað rakar. Og tað er sanniliga eisini ein missur fyri samfelagið og kann ikki gerast upp í peningi.

Avleiðingin av hesum støðugu skerj-

ingum gerst versnandi tænaustuðði, stórri niðurslíting, færri inntøkur og eisini at inntøkukeldur verða turrslagdar.

Skerjingar og niðurlaðingar skapa ikki vøkstur. Inntøkur landskassans mugu økjast og neyðugt er at breiðar, berandi langtíðar semjur verða gjørdar á tingi.

22. juli 2011 er ein dagur, ið hevur brennt seg í minni okkara. Sorgarleikurin í Oslo og á Utøya er eitt ræðandi álop á okkara demokrati. Sorgarleikir henda hvønn dag og hvønn tíma kring allan heim.

Tá hesin ófatiligi sorgarleikur rakti okkara brøðratjóð fyr eystan, kendist tað sum stóðu vit andlits til andlits við tað haturlig og tann óndskap, mannamura eisini kann goyma.

Og so kontrastin, at tilber ikki at lata hatrið fáa fastatøkur í fólkinum. At tey tvørturímóti siga; vit vilja vísa størri tolsemi, opinleika og kærleika.

Hetta rørdi hjartastreingir og kveikir vón.

Eg veit, at mong okkara feldu tár, bæði tá sorgarleikurin gekk upp fyr okkum, tá vit hoyrdu norska forsetan og fleiri við honum og eisini tá vit sóu norska fólk við sameint í einum rósuhavi.

Tey eru fyrmyndir fyr okkum onnur og felagsins vegna, sendu vit samkensluskvív til okkara systurfeløg í Noregi.

Tiltøk árið 2011 – í sambandi við 50 ára stovningardagin

Sum tykkum kunnugt fylti Starvs-mannafelagið 50 ár tann 23. februar í fjør. Í tí sambandi gjørdi felagið fitt burtur úr fyr at hátíðarhalda hetta.

Millum annað vóru hesi tiltøk í 2011:

Sjálvan føðingardagin 23. februar varð skipað fyr almennari móttøku í hølum felagsins. Fleiri nýttu høvi at stökka inn á gólvið, bæði limir og samstarvsfelagar.

Dagin fyr aðalfundin, var álitisfólka-fundur og sama seinnapart skipað fyr almennum fundi í Norðurlandahúsinum. Evnið var Fakfeløg – fortíð, nútíð, fram tíð.

Røðarar vóru John Mortensen, Hans Mourits Foldbo, Snorri Fjalsbak og Selma Ellingsgaard. Aftaná var orðaskifti millum Selmu Ellingsgaard frá Starvs-mannafelagnum, Maritu Rasmussen frá Vinnuhúsinum og Sonju Jógvansdóttir frá Samtak. Øssur Winthereig stýrði fundinum.

Aðalfundurin var sjálvan Grækari-messudag, 12. mars.

Stór føðingardagsveitla varð hildin sama kvøld fyr øllum limum felagsins, ið høvdu teknað seg. Forkvinnur- og

menn fyr onnur føroysk fakfeløg vóru boðin, umframt eisini umbøð fyr norðurlensk systurfeløg. Harumframt umbøð fyr arbeidsgevarasiðuna og lög-maður og frú.

Veitslan varð hildin í frálíku hølunum hjá Dansifrøi. Tilsamans vóru umleið 300 gestir.

Limir felagsins, ið vóru møttir á aðalfundinum, fingi eina gávu, eina dokumentmappu við blokki og penni, hetta sum eina føðingardagsgávu í sambandi við 50 ára haldið.

Felagið hevur havt eina lýsingarkam-pagnu í 2011, har vit hava varpað ljós á týðningin limir felagsins hava fyr samfelagið. Somuleiðis hevur felagið fingið nýggja heimasíðu og verður hetta umrøtt seinni í frágreiðingini.

Vit tóku virðisgrundarlag felagsins alment í brúk í fjør. Álitisfólkini hava myndað, hvat virðisgrundarlagið skuldi vera. Hetta er týðandi liður í vísiðns-arbeiðnum fyr felagið.

Av øðrum tiltøkum í fjør kann nevast, at limir felagsins fingi eitt gott limatilboð uppá atgongumerki til summarfestivalin fyr einans kr. 600,-

Tann 17. septembur var skipað fyr familjudegi í Skótadepilinum á Selatrað. Pláss var fyr 200 fólkum, og tað var fullt teknað og nøkur sluppu tíverri ikki við av somu orsök.

Tiltakið hepnadist sum heild sera væl og afturmeldingarnar vóru jaligar. Veðrið var gott, og har vóru alskins móguleikar at velja ímillum, so sum gongutúrur, síðing, postarenning, snorkling o.m.a.

Tað er onki at ivast í, at Skótadepilin og tænaстан tey bjóða, er eina vitjan verd. Vónandi kann verða skipað fyr slíkum tiltaki aftur.

Arbeidsseftirlitið

Eftirhondini eru fleiri sokallaðar „poli-tiskar avgerðir“ tiknar. Fleiri stovnar eru lagdir saman, uttan at greið og gjø-lig meting er gjørd frammanundan av fyrimunum, vansom, kostnaði o.s.fr. At avgerðin er haldbar og skilagóð og starvsfólkini tikin við uppá ráð eigur at vera ein sjálvfylgja. Arbeidsseftirlitið bleiv ein av stovnunum, og skuldi verða skor-in inn á bein undan samanleggingini við Heilsufrøðiligu Starvsstovuna. Gott og væl 12 ársverk hava verið á Arbeidsseftir-litinum, men í 2011 skuldi starvsfólka-talið lækka við hálvum fimta ársverki.

Tað er álvarsmál at skerja ein stovn, ið arbeidir við fyrbyrging og eftirliti. Hetta hongur als ikki saman við nútíðar krøvum til eitt sunt og trygt arbeidsum-

hvørvi, har fólk ikki verða kroppsliga ella sálarliga niðurslitin. Arbeidsseftirlitið hevur harafturímóti í mong ár havt tørv á uppraðfesting, eitt nú við at seta ein arbeidssálarfrøðing í starv.

Sálarliga arbeidsumhvørvið eigur so avgjørt at verða tikið í ramasta álvara og ein uppraðfesting heldur enn skerjing av Arbeidsseftirlitinum hevði verið nat-úrligt.

Fleiri av limum felagsins hava merkt, hvørja ávirkan m.a. tvørrandi leiðslufør-leikar hava á trivnaðin og avleiðingarnar hetta kann hava fyr heilsustøðuna.

Almannastovan og Nærverkið

Í summar sóu vit enn eina av hesum sokallaðu „politisku avgerðum“. Henda hevði við sær, at tveir av stóru stovnum landsins skuldu leggjast saman í ein.

At Almannastovan og Nærverkið verða ein og sami stovnur er móguliga eitt gott hugskot.

Tað sum er torført at skilja er, at tað ikki verður kunngjørt alment, at hetta er tað politiski myndugleikin ætla – innan avgerðin er tikin – og at síðani fer arbeidið í gongd at greina og meta, so avgerðin er vígað og væl gjøgnum-arbeidd, innan hon verður tikin.

Tað má og skal vera so, at innan ein so týðandi avgerð verður tikin, mugu starvsfólkini hava verið tikin við uppá ráð, verið við í tilgongdini og hava fingið lýst sjónarmið, fyrmunir og vansar, so avgerðin ikki kennist vera tikin í skundi og at hetta er eitt avgreiðslumál, ið ikki fær eina virðiliga viðferð.

Álitisfólk og starvsfólk skulu verða kunnað í góðari tíð og verða tikin við uppá ráð og við í tilgongdini, tá broytingar ætlandi skulu henda. Sáttmálin ásetir hetta og tað er so sjálvsagt, at ert tú við í tilgongdini, fært høvi at brúka tína vitan og ávirka støðutakanina, ja, so fært tú eisini ognarlut og fært tikið tað nýggja til tín á heilt annan hátt, enn verður tað smoygt niðuryvir høvðið á tær.

Sum sagt er tað móguliga eitt gott hugskot at leggjast hesar stovnar saman. Tað sum er so týðandi er, at manna-gongdir verða fylgdar, tí eisini skila-góðar avgerðir, ið ikki eru allýstar og vælgrundaðar, fáa skot fyr bógvin og møta móttøðu, tá tilgongdin ikki er nøktandi.

Felagið gjørdi vart fyr seg, so skjótt tilbar og víst varð á rættindini sbrt. § 2 í sáttmálanum og at hesar ásetingar skulu fylgjast. Og svarskriv kom stutt eftir, at leiðslan skuldi víssa okkum um, at hon vildi fylgja galdandi ásetingum.

Tað er sjálvsagt gott at stovnar virða



og fylgja ásetingunum, tað sum er alneyðugt er, at politiski myndugleikin ger líkaso.

Fakfelagssamstarvið

Fakfelagssamstarvið byrjaði beint sum feløgini høvdu sagt sáttmálar- nár upp, at fyrireika seg til komandi sáttmálasamráðingar. Fakfelagssam- starvið var eina kanningarferð í Danmark, har vitja var hjá samstarvsfakfeløgum, fyri at kunna okkum um hvussu teirra samráðingarfelagsskapir virka.

Felagsnevndarfundur varð hildið á Gjáargarði í døgnum 12. og 13. mai. Á felagsnevndarfundinum í januar bleiv ein arbeiðsbólkur settur at gera mannagongdir fyri Fakfelagssamstarvið í samband við sáttmálasamráðingar, herundir fyrireiking, samráðingar og seming og figgjartilgivið viðurskiftini hjá Fakfelagssamstarvinum. Hetta arbeiðið legði næstformansbólkurin fram til kjak. Kunnað varð eisini frá kanningarferðini í Danmark umframt at feløgini orðaðu hvørji felagskrøv vit skuldu hava til felagssamráðingarnar.

Fakfelagssamstarvið hevði ein felags- nevndarfund áðrenn felags- og serkrøvini vóru handaði Figgjarmálaráðnum og Kommunala Arbeiðsgevarafelagnum, Á hesum fundinum var mannagongdin fyri Fakfelagssamstarvið staðfest umframt at feløgini lögdu síni serkrøv fram.

Fakfelagssamstarvið, sum eftir sein- astu sáttmálasamráðingarnar sá út at vera styrkt, viknaði í kongunum beint sum felagssamráðingarnar byrjaðu í juni mánaða. Tá boðaði Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar frá, at felagið tók seg úr samstarvinum.

Hini fyra feløgini Føroya Lærarafelag, Føroya Pedagogfelag, Havnar Arbeiðs- kvinnufelag og Starvsmannafelagið, valdu at halda fram í samstarvinum og við felagssamráðingunum.

Í næsta broti verður greitt nærri frá samráðingunum og nærri verður eisini greitt frá viðurskiftunum á aðal- fundinum.

Trúgvín á, at tað er í felagsskapi, vit vinna limunum bestu sømdir og standa sterkast er á ongan hátt vikna. Vit sjálvi og onnur við okkum, hava tikið upp, eisini alment, hvørt tíðin ikki er komin at arbeiða fram ímóti at fáa eitt føroyskt LO upp at standa, sum kemur at umfata bæði almennu og privatu fakfeløgini. Eisini hetta mál verður nomið við á aðalfundinum.

Sáttmálasamráðingar

Fyrst í apríl mánaða segði Fakfelagssam-

starvið upp sáttmálar- nár við Figgjar- málaráðið og Kommunala Arbeiðsge- varafelagið at fara úr gildi tann 1. oktober 2011. Fyrsti fundur millum partarnar var 24. mai, har avtalað varð hvussu samráðingarnar skuldu skipast, og at partarnir skuldu handa krøvini tann 21. juni 2011

Fakfelagssamstarvið ynskti, at politiski myndugleikin var við til samráðingarnar, og hetta játtaði figgjarmálaráðharrin, og luttók hann í samráðingunum til val var útskrivað í septembur 2011

Samráðingarnar vóru skipaðar soleiðis, at Fakfelagssamstarvið tók sær av felagssamráðingunum, meðan sersamráðingarnar skuldi hvørt felag taka sær av.

Krøvini í felagssamráðingunum vóru lön, eftirlön, førleikaviðbøtur, trygd í starvinum v.m.

Starvsmannafelagið handaði Figgjar- málaráðnum og Kommunala Arbeiðs- gevarafelagnum síni serkrøv tann 23. juni 2011, og vóru partarnir samdir um, at sersamráðingarnar skuldu byrja eftir summerferiuna.

Felagssamráðingarnar byrjaðu seinast í juni mánaða og vóru fleiri fundir hildnir undan summersteðginum. At val var í hondum vistu vit og lögdu nógv fyri at koma ásamt um ein lönarkarm. At smíða meðan jarnið var heitt og fáa avtalu í lag, innan val varð útskrivað, var upplagt, tó rukku vit ikki á mál. Samráð- ingarnar vóru tiknar upp aftur seinast í august mánaða og hildu fram til val varð útskrivað seinast í septembur mánaða. Tá kom steðgur í samráðingarnar. Bleiv val ikki útskrivað júst fyri fyrsta oktobur, so er lítið at ivast í, at semingsfólk høvdu verið biðin tá og søgan hevði verið ein onnur.

Tá val er útskrivað, er landsstýrið eitt forrættingsstýri.

Uppá fyrispurning frá Fakfelagssam- starvinum, hvar byrjað varð aftur, eftir at nýtt landsstýrið var skipað, var svarið frá arbeiðsgevarasíðuni, at tað vildi verið lógið, um krøv blivu broytt og at byrjast skuldi av nýggjum.

Partarnir vóru samdir um, at steðgur ikki skuldi vera í sersamráðingunum, heldur at partarnir royndu at koma væl áleiðis við sersamráðingunum, til felags- samráðingarnar vórðu tiknar upp aftur.

Nýggj samgonga var skipað og nýggj figgjarmálaráðharrin var við á fyrsti felagssamráðingarfundinum eftir steðgin, ið verið hevði. Hann var bert við til henda eina fundin.

Nú vóru aðrir bollar í suppuni. Einasta kravið frá arbeiðsgevarasíðuni var nú, at

pláss var ikki til nakrar lönarhækking og tær hægri lønirnar skuldu bera ein kostna, tí nýggj flatskattaskipan skuldi setast í verk og skuldi síggjast aftur í avtaluni, sum gerast skuldi millum part- arnar.

Fakfelagssamstarvið vísti greitt krav- inum aftur – sáttmálasamráðingar og skattapolitikkur skulu ikki tengjast saman. Vit samráðast um lön og setn- arviðurskifti hjá limunum, fordeilings- politikkur, herundir skattapolitikkur, er ábyrgdin hjá teim fólkavaldi og for- deilingspolitikkin hava fakfeløgini ikki ræðisrættin á.

Beint undan jólum slitnaðu samráð- ingarnar og boð vóru eftir semings- monnum. Partarnir samdust um at biðja Petur Joensen og Petur Zachariassen til semingsmenn og byrjaði sjálv semings- royndin 21. januar.

Vikuna undan hevði Maskinmeist- arafelagið verið til semingsroynd og skrivað undir 2 ára sáttmála.

Mangt er sagt og skrivað um sem- ingsroyndina hjá Fakfelagssamstarv- inum og úrslitini av hesi.

Stutt kann sigast, at ongin okkara hevði ímyndað sær ella ynskt ta støðu, at feløgini skuldu skriva undir ymiskar avtalar, tá vit langar dagar og nætur stríddust at fáa eina líkinda avtalu í hús.

Hetta er uttan samanlíkning torfør- asta semingin, ið mong okkara hava upplivað.

Nevndin hevur í tveimum skrivum greina støðutakan okkara og nærri verður greitt frá semingsroyndini og semjuni á aðalfundinum.

Eftirlönin

Sum øllum kunnugt, so hendi tað ser- stakliga álvarsama, at tá nýggja sam- gongan kom til, skuldi frammanund- anskattning av okkara eftirlönnum verða figgingin av flatskattinum.

Vit stríddust ímóti hesi kollvelting og eisini ímóti, at hon bleiv skunda, ja, skrumbla íggjøgnum tingið fyri jól.

Samtykt bleiv hon.

At gera slík stór og álvarsom inntriv fær avleiðingar. Og ein av avleiðingunum er, at álitid á okkara eftirlönarskipan er skalað. Fakfeløgini blivu ikki vird, og okkara mótmæli ikki tikin til eftirtektar, um hesi rættindi, ið eru vunnin limunum gjøgnum samráðingarnar í árávis. At samgongan vildi skrumbla hetta stórmál gjøgnum tingið, við so stuttum skoðbrái, er óskiljandi. Øll mótmælini og eisini Gallup kanning vistu greitt, at fólkid tekur ikki undir við hesum inntrivi. Og óvissan og ótryggleikin broytingin hevur

Vit meta tað av stórum týðningi, bæði fyri nevnd og umsiting, og fyri limir felagsins, at vit kunna hittast á henda hátt. Andlit verður sett á hvønn annan, og vit fáa nærri innlit í tey alskyns starvsøki, limirnir røkja.

ført við sær, eru á ongan hátt gagnlig fyri tann einstaka.

Vit hava bíðað eftir eftirlønareforminum, ella pensiónsnýskipanin, í fleiri ár.

Hvussu ofta málið hevur drigið út, er torført at fáa greiðu á, og nú eitur dagurin 01.01.2013

Hvussu verður er torført at meta um. Tó, hesi grundleggjandi inntriv gagna avgjørt ikki samstarvinum og álitinum, sum eru neyðug, skulu reformar setast í verk.

At byggja upp tekur so langa tíð – og tað er so ómetaliga skjótt at bróta niður.

Samlagstryggingin

Aðalfundur Samlagstryggingargrunnsins verður, sum vanligt seinnu árin, hóskvöldið eftir aðalfund felagsins. Í ár tískil 15.03. og í hølum felagsins.

Tryggingarprocentið er lækkað og er nú í 1 %. Henda lækking hevði virknað frá 01.01.2011 at rokna.

At gjaldið er lækkað, merkir ikki, at okkara tryggingar hava verri dekning enn áður. Heldur er samlagstryggingin styrkt. Sum upplýst í fjør, so hava vit keypt hjúnafelaga/samlivaradekning afturat, og hetta fyri sama kostnað. Henda merkir, at missir limur makan, fær limur útgoldið helvtina av egnu lívstryggingarupphæddini.

Vit eru enn í tingingum við tey, ið bjóða út samlagstryggingar herheima.

Málið er áhaldandi at betra um tær tryggingar, vit hava teknað.

ALS

Arbeidsloysið er vaksið nógv seinastu árin og um ársskiftið 2010/2011 fingur fleiri enn 2000 útgjald úr ALS. Talið av fólkið, ið fingur útgjald úr skipanini er lækkað nakað og var gott 1700 fólk um ársskiftið 2011/2012.

At missa starvið, er tungt at uppliva. Fyri okkum menniskju er so umráðandi at kenna at pláss er fyri okkum í samfelagnum og tørvur er á okkara arbeidsmegi.

Eitt av stóru vandamálunum er, at tey ungu eru hart rakt av arbeidsloysinum. Fleiri teirra skulu út á arbeidsmarknaðin fyri fyrstu ferð, og tær royndir tey gera sær, fáa ávirkan á teirra álit á samfelagið og teirra áskoðan á seg sjálvi.

Bæði fyri tey arbeidstøku og samfelagið

alt, er vónin at talið áhaldandi lækkar og ongantíð ov skjótt.

At talið av arbeidstøkum er so stórt, hevur viðført, at stýrið fyri ALS hevur mett tað neyðugt at broyta bæði inngjald og útgjald, fyri at byrgja uppfyri, at grunnafæið verður burtur um fá ár.

Hetta var herskin biti at svølgja.

Bæði tað at inngjaldið hækkar og at útgjaldið lækkar, samstundis sum tað verður enn tyngri at fáa endarnar at røkka saman.

Á aðalfundinum verður tikið saman um støðuna og eisini greitt frá royndunum at útvega arbeidstøkum starvsvenjing.

Fasti gerðarættur

Endaligur úrskurður er enn ikki sagdur í málinum um verkfallið hjá Sjúkraflutningstænastuni.

Úrskurðurin hjá fasta gerðarætti, tá vit lýstu verkfall fyri Sjúkraflutningstænastuna á vári 2010 var tann, at verkfallið var heimilað stríðsstig, men fráboðað við ov stuttari freist.

Øll fakfeløgin, bæði á almenna og privata arbeidsmarknaðinum, vóru púra samd um at gerðarætturin var farin út um sínar heimildir, at hann yvirhøvar segði úrskurð um freistir.

Vit hava onga fráboðanarfreist, so einfalt er tað.

Vit standa øll saman um hetta álvarsmál. Málið bleiv seinni kært og hevur fasti gerðarætturin avgjørt, at málið er av slíkum prinsipiellum slagi, at tað verða allir átta dómarrar, ið skulu døma í málinum. Væntandi var, at málið kom fyri á vári 2011, tó helt hetta ikki.

Úrskurðurin viðførði eisini, at fakfeløgin settu niður ein bólk at endurskoða viðtøkurnar fyri fasta gerðarættin.

Endamálið við bólkinum var at lýsa tey viðurskifti, vit vóru ónøgd við og hvørjar batar og broytingar, vit mettu neyðug. Fundur var eisini við nevndina og dómarrarnar, har støðan var lýst. Væntandi verður úrskurður sagdur í málinum einaferð í vár.

Nevnd og umsiting á vitjan kringlandið

Síðani á vári 2009 hava nevnd og umsiting verið og vitja stovnar kringlandið. Ætlanin er skipa fyri vitjunarrundferð

annað ella triðja hvørt ár og at fáa hetta í fasta legu.

Nú hava vit vitjað limir og arbeidsplass kringlandið alt og okkum manglar bert eina vitjan í høvuðsstaðarøkinum afturat. Hon verður eftir ætlan 21. mars

Vit meta tað av stórum týðningi, bæði fyri nevnd og umsiting, og fyri limir felagsins, at vit kunna hittast á henda hátt. Andlit verður sett á hvønn annan, og vit fáa nærri innlit í tey alskyns starvsøki, limirnir røkja.

Ætlingin er at nevnd og umsiting gerast meira sjónlig fyri limirnar og vónin er, at vit øll á henda hátt kenna okkum tættari hvørjum øðrum í felagnum.

20. septembur 2011 vóru vit og vitjaðu í Norðurstreymoy.

Vit vitjaðu Biofar í Kaldbak, Royndarstøðina í Kollafirði, Kvívíkar kommunu, Staðið í Vestmanna, Vestmanna kommunu, Posta á Oyrarbakka og Sunda kommunu saman við limum í skúlanum á Oyrarbakka.

Fyrra vitjanin í Havn var sjeýnda desember.

Av tí at felagið hevur limir á so nógvum stovnum í Tórshavn deildu vit okkum sundur í tveir bólkur. Ein bólkur vitjaði Sjónvarpið, Útvarpið, Løgmannskrivstovuna, Vinnuáráðið, Innlendismálaráðið og Posta. Hin bólkurin vitjaði Landsbókasavnið, Hagstovuna, Gjaldsstovuna, Taks, Fíggjarmálaráðið, Lønardeildina, Umhvørvisstovuna, Almannamálaráðið og Heilsumálaráðið.

Fyrilestur hjá Niclasi Hera Jákupssyni við heitinum: „Út við strongd og inn við lívsgleði“ skuldi vera í Norðurlandahúsinum sama kvöldið. Hann fekk forfall, so tiltakið mátti avlýsast.

Vit hava tó ikki slept ætlanini um henda fyrilestur, so hann verður sama dag, sum vit fara á næstu vitjanina í Tórshavn, 21. mars um kvöldið og í Norðurlandahúsinum.

Okkara fatan er, at vitjanirnar hava verið jaliga móttiknar av limunum. Vit eru sera glað um blíðskapin, okkum hevur verið sýndur allastaðni, vit hava vitjað.

Takk fyri tit øll og vit gleða okkum til framhaldandi at vitja kringlandið.

Bygnaðarbroytingar

Sum kunnað um á fleiri fundum, so meta vit tað neyðugt at skipa felagið betri innanhýsis.

Ein arbeidsplassur hevur arbeitt við málinum í longri tíð og fylgibólkur er settur at sparra við.

Leistur er lagdur fyri viðtøkur og



uppþýtið og það er sannlíkt, at bólkad fer at verða eftir yrkjum.

Arbeidrýstið í 2011 hefur verið sera stórt og neyðugt hefur tíverri verið at flutt avtalaðar fundir.

Gongur eftir ætlan, so kunnu nakrir bólkur, um ikki allir, sjósetast í leypi av 2012.

At skapa umstøður og forum har dentur verður lagdur á at menna og fáa størri fokus á yrkini, meta vit vera leiðina at ganga. Eisini kunnu skapast móguleikar at styrkja samanhaldið og felagsandan í økjum kring landið.

Meira verður at frætta á aðalfundinum.

Eftirstarv

Tað nýggjasta áhugafelagið í Starvs-mannafelags regi er væl og virðiliga sjósett.

Limirnir í Eftirstarvi, eru limir, ið eru farnir frá vegna aldur ella eru tilkomin og fara av arbeidsmarknaðinum um fá ár.

Nevndin telur trý fólk: Gunnleivur Dalsgarð, Inga Simonsen og Ragnar C. Joensen og hefur skipa seg við Gunnleivi sum formanni.

Limirnir mótast javnan og hava skipað fyrri fyrilestrum, hugnakvøldum og hava ætlanir at skipa fyrri útferðum og øðrum tiltøkum.

Tey hava drúgvar royndir og ætlingin er eisini, at nevndin leitar sær ráð hjá teimum í mun til spurningar, ið hava við eldrapolitik og onnur evnir at gera.

Álitisfólkaval

Í oktobur og novembur var álitisfólkaval. Valið er annaðhvørt ár.

Talið á álitisfólkum er eini 130 og seinnu árin hefur talið á nývaldum ikki verið stórt og vit fegnast um, at fleiri álitisfólk vilja átaka sær hesa stóru ábyrgd ár undan ári.

Felagið leggur stóran dent á og orku í at menna álitisfólkaskipanina.

Sum undanfarin ár, verður skipað fyrri álitisfólkaskiðum árið eftir, at valið hefur verið. Grundskeiðið verður í vár og stutt eftir at aðalfundurin er av.

Álitisfólk hava saknað at hildin verða onnur skeið, og á álitisfólkafundi fyrri jól 2009, varð staðfest, at hetta serliga var í mun til tær truplu samrøðurnar.

Í mai skuldi áhugavert álitisfólkskeið vera umborð á Norrønu, bæði við kei, á veg til Íslands, í Íslandi og á veg heim aftur.

Hetta skeiðið varð av ongum, ti tað vísti seg at lønarviðurskiftini fyrri íslendsku starvsfólkini umborð, vóru ikki sam-

Heimasíðan er komin upp at koyra og verður javnan dagførd við kunning og tíðindum. Vónin er, at síðan verður ein virkin viðspælari í almenna orðaskiftinum og viðkomandi fyrri limir felagsins.

bært føroyskum sáttmála ella sáttmála, ið føroyskt fakfelag hevði góðkent.

Vit vildu ikki góðtaka, at grundleggjandi viðurskifti ikki vóru í lagi. Vit royndu tað vit kundu, at ávirka støðuna, so lønarviðurskiftini blivu broytt. Hesi komu ikki í rættlag undan fráferð og tí avlýstu vit skeiðið. Eini 50 álitisfólk høvdu teknað seg til skeiðið og tað var sjálvsagt sera harmuligt, at vit máttu avlýsa.

Somuleiðis avlýstu eisini hini feløgini í Fakfelagssamstarvinum skeið, nevndirnar høvdu teknað seg til umborð.

Vit royndu at flyta skeiðið til annan veitara, tó bleiv skoðbraið ov stutt.

Á aðalfundinum verður greitt nærri frá, hvussu verður í vár. Útlitini fyrri at skeiðið kann vera hildið í vár ístaðin, eru ikki so galin. Broytingar eru hendar umborð, og hvør veit, um tað ikki eisini kann skyldast, at vit ikki vildi góðtaka viðurskiftini tá.

Tað svitast ikki, at tað hóvaði ikki leiðsluni væl, at vit avlýstu og roynt varð, at fáa okkum at broyta støðu tá. Nú vóna vit, at tað fer at eydnast at halda skeiðið.

Starvsblaðið og heimasíðan

Starvsblaðið er týðandi partur av kunning felagsins. Blaðið kemur út eina ferð um ársfjórðingin. Tað kom út fimm, seks ferðir fyrri nøkrum árum síðani. Hetta bleiv broytt, so vit í dag hava eitt størri blað við fleiri greinum hvørja ferð. Framvegis er endamálið at blaðið er so viðkomandi og upplýsandi sum gjørligt. Eftir okkara meting hepnast hetta rímliga væl og sjálvsagt er framhaldandi menning málið.

Rit og Ráð við Torfinni Smith er

holli samstarvsfelagin í arbeiðnum við Starvsblaðnum.

Í skrivandi løtu verður arbeitt ítøkiligliga at menna tíðindaflutningin á heimasíðuni.

Vit settu Rigmor Dam í starv at menna og røkja heimasíðuna, umframt at standa fyrri lýsingartiltakinum „Í fólk-sins tænastru“, nú felagið varð 50 ár í 2011.

Heimasíðan er komin upp at koyra og verður javnan dagførd við kunning og tíðindum. Vónin er, at síðan verður ein virkin viðspælari í almenna orðaskiftinum og viðkomandi fyrri limir felagsins.

Hátíðarlýsingarátakið fevndi um sjónvarps- og útvarps- og blaðlýsingar, og er av á hesum sinni. Vit hava verið stak væl nøgd við átakið, sum varð framleitt í samstarvi við Sendistovuna.

Felagið hefur eisini verið sjónligt á Facebook í 2011, bæði við lýsingum og við egnum bólk. Vit vita, hvussu mong nýta sosialu netverkini og at tað eisini hefur týðning at vera sjónligur á hesum platformum.

Hetta øki eigur eisini at mennast við tíðini,

Nú Rigmor Dam er vald á ting, er hon í farloyvi úr starvi sínum í Starvs-mannafelagnum.

Felagsholini

Góðu høli felagsins í J.H. Schrøtersgøtu eru nógv nýtt og umbiðin. Tey eru væl umtókt av liminum eins væl og mongum øðrum.

Her er nógv virkseimi. Skeið, felagsfundir, ymiskar veitslur og hald. Barnadópar, føðingardagar, brúdeleyp, konfirmatióinir, ervi og aðrar týðandi latur í lívinum hava hølini verið karmur um.

Vit fegnast um stóra áhugan at nýta hølini og at fólk eru glað fyrri tey.

Eisini garðurin sunnanvert húsini er sera væl umtóktur og er vakur at skoða og njóta allar árstíðit.

Atkomumøguleikarnir til niðaru hæddina eru góðir, eisini hjá fólk í koyristóli. Tað er ein sjálvsagdur rættur at atkomumøguleikar eru í lagi. Enn manglar tó lyfta í húsunum. Nær slík verður veruleiki er enn óvist.

Tíverri er soppavøkstur staðfestur í húsunum. Illgruni hefur verið, at okkurt hefur ikki ruggað rætt. Okkurt starvsfólk hefur havt trupulleikar við útbroti og andaleiðini.

Tá farið var at kanna, hvørt soppur kundi vera í húsunum, var soppur staðfestur. Serliga á loftinum og í ónkrum rúmunum í miðhæddini. Útvegirnir eru

ikki isoleraðir og það ger eisini, at fuktur somuleiðis er staðfestur í onkrum parti av útveginum.

Það er tískil neyðugt at umvæla húsini og nærri verður greitt frá stöðuni á aðalfundinum.

Summarhúsini við Gjógv og í Skálavík
Fremsta uppgávan hjá Starvsmannafelagnum er at tryggja limunum so góð lønar- og starvsrættindi sum tilber.

At eitt fakfelag eisini er virkið á øðrum økjum, soleiðis at limirnir merkja, teir eru í einum góðum felagsskapi, meta vit eisini sum uppgávu hjá okkum sum fakfelagi.

Það kann vera á fleiri økjum. Sum t.d. at bjóða limum móguleika at nýta sína frítíð í fríðari náttúru og hugnaligu umhvørvi til ein samuligan kostnað.

Það er gott at kunna ferðast í egnum landi. Undirtøkan fyri summarhúsunum, vit framleiga við Gjógv, hevur verið sera góð, serliga summarhálvuna.

Avtalan við eigaran er endurnýggjað ár undan ári í skjótt fleiri ár.

Tú ringir til felagið at umbiðja húsini. So verður kannað um tey eru tøk, tá tú ynskir. Eisini ber til at tú sjálv/ur kannar eftir á heimasíðuni. Ein kalendari vísir hvørt húsini eru tøk ella ei.

Summarhús okkara í Skálavík vóru tikin í nýtslu í septembur í 2010.

Alskyns hentleikar eru í húsunum og tey eru snøgg.

Vit fegnast um at hetta gjørdist veruleiki. Húsini eru bæði umhvørvisvinalig og egnað til fólk í koyristóli.

Grundøkið átti Postfelagið og tá feløgini lögdu saman í 2007, var grundøkið við í samanleggingini.

At gagnnýtast hetta aktiv var ikki ivi um, og í dag stendur snotuligt summarhús á Oyrarvegi 13 í Skálavík.

Limirnir hava tikið serstakliga væl ímóti húsunum og mong hava longu verið og ferðast í Skálavík.

Tey eru sera nógv umbiðin, so umráðandi er at bíleggja í góðari tíð.

Ikki kann sigast annað enn, at nýggju summarhúsini eru ein góð ílga.

Dansk Folkeferie

Fleiri ár eru liðin síðani at Starvsmannafelagið á fyrsta sinni gjørdi avtalu við Dansk Folkeferie, so limir felagsins kundu fáa avsláttur av teirra ferðatilboðum í Danmark og aðrastaðni. Hesi tilboð hava havt áhuga millum limirnir og verða brúkt.

Á heimasíðuni ber til at lesa meira um hesi tilboð.

Tilboð frá fyrítøkum til limir okkara

Í nøkur ár hava vit arbeitt við at útvega limum tilboð, eins og vit kenna það frá øðrum londum.

Það eru fleiri handlar, virki, matstovur o.ø. vit hava sett okkum í samband við hesi árin. Limaskarðin er stórus í føroyskum høpi og fleiri fyrítøkur hava sýnt áhuga.

Avtalan er, at limir okkara fáa avsláttur og fyrítøknar fáa ókeypis lýsing á heimasíðu okkara og hava eisini fingið lýsing av tilboðnum í Starvsblaðið.

Avsláttaravtalurnar eru at síggja á heimasíðuni.

Vit vita, at fleiri nýta móguleikan at fáa avsláttur av vørum og tænastrum. Hetta er lætt og ómakaleyst, tú vísir bara limakortið, tá rindast skal.

Um onkrum manglar sítt limakort, so ring ella skriva til felagið og tit fáa kortið sendandi.

Norðurlenskt og altjóða samstarv

Starvsmannafelagið er limur í altjóða fakfelagsskapinum ISKA (Internationalen for Stats- och Kommunalanstallda) á enskum PSI, Public Service International. Það eru eini 20 milliúnir limir í 640 fakfelögum í 160 londum kring knøttin. Bæði forkvinnan og aðalskrivarin eru norðurlendingar, svenska Ylva Thørn og Peter Waldorf, ið formaður í HK/Stat í Danmark undan valinum til aðalskrivara. ISKA/PSI varð sett á stovn í 1907.

Eisini í europeiska EPSU, European Public Servants United er felagið limur.

Í norðurlenskum høpi er felagið limur í trimum felagsskapum og einum tvørgangandi.

SUN (Service- och tjenestebenschens Union i Norden), er felagsins fyrsta norðurlenska samstarv, áður kallað DNF (Den nordiske funktionærsammenslutning). Forkvinnan hevur sætið í stýrinum. Nú hevur Noreg formansskapin, Norsk Arbeidsmandsforbund, og er Erna C. Hagensen forkvinna tey 4 árin.

Felagsskapurin er býttur upp í serligar arbeiðsøki/bransjur.

Í NTR (Nordisk Tjenestemand's Råd) hava vit eisini umboðan og næstformaðurin situr í stýrinum og samskiparin í sekretariatinum.

Hesin felagsskapur umboðar fyrst og fremst fólk í kommunalum störvum. Felagsskapurin helt í 2011 sína árliku ráðstevnu í Noregi. Londini skiftast um at hava formansskapin eitt ár í senn.

Síðani 2007 hava vit eisini verið full-

At eitt fakfelag eisini er virkið á øðrum økjum, soleiðis at limirnir merkja, teir eru í einum góðum felagsskapi, meta vit eisini sum uppgávu hjá okkum sum fakfelagi.

gyldugur limur í NSO (Nordiske Stats-tjenestemens Organisation) og eru somuleiðis umboðað í hesum stýri. Forkvinnan í stýrinum og felagsskrivarin í sekretariatinum.

Eisini í NSO hava londini formansskapin eitt ár í senn.

Ísland yvirtók formansskapin eftir okkum á ráðstevnunni herheima í august 2010 og tískil var árliga ráðstevnan í Íslandi í 2011.

NOFS, sum er norðurlenskur partur av EPSU og ISKA eiga vit eisini luttøku í. Hetta tengt at okkara limaskapi í NTR og NSO

Ráðstevnur

Árliga NTR ráðstevnan var í Noregi í juni mánaði 2011. Ráðstevnan í Ullensvang í Noregi er væl lýst í Starvsblaðnum í oktobur og somuleiðis NTR ráðstevnan.

Eftir norska formansskapin yvirtók Svøríki henda. Það er nú svenska fakfelagið Vision, ið hevur formansskapin og verður skipað fyri árliku ráðstevnunni í juni mánaða í Falkenberg í Svøríki.

NSO ráðstevnan var í Íslandi í juni mánaða, á Stykkishólmi.

Danir hava nú yvirtikið formansskapin, og það er HK/Stat, ið nú stjórnar NSO. Í septembur verður ráðstevnan á Stevns.

Nevnd og umsiting hava býtt umboðanina soleiðis, at helvtin luttekur í NSO høpi og hin helvtin luttekur í NTR høpi.

Endi

At enda vil eg ynskja okkum øllum ein góðan aðalfund og takka fyri farna árið.

50 ár eru nú farin aftur um bak. Mangt er hent og komið av skafti hesi hálvu öldina.

Ynskið og málið er, at Starvsmannafelagið, eisini framyvir, borgar fyri at limanna rættindi og kor áhaldandi verða styrkt og ment.



Lønarlækking til lægstlöntu

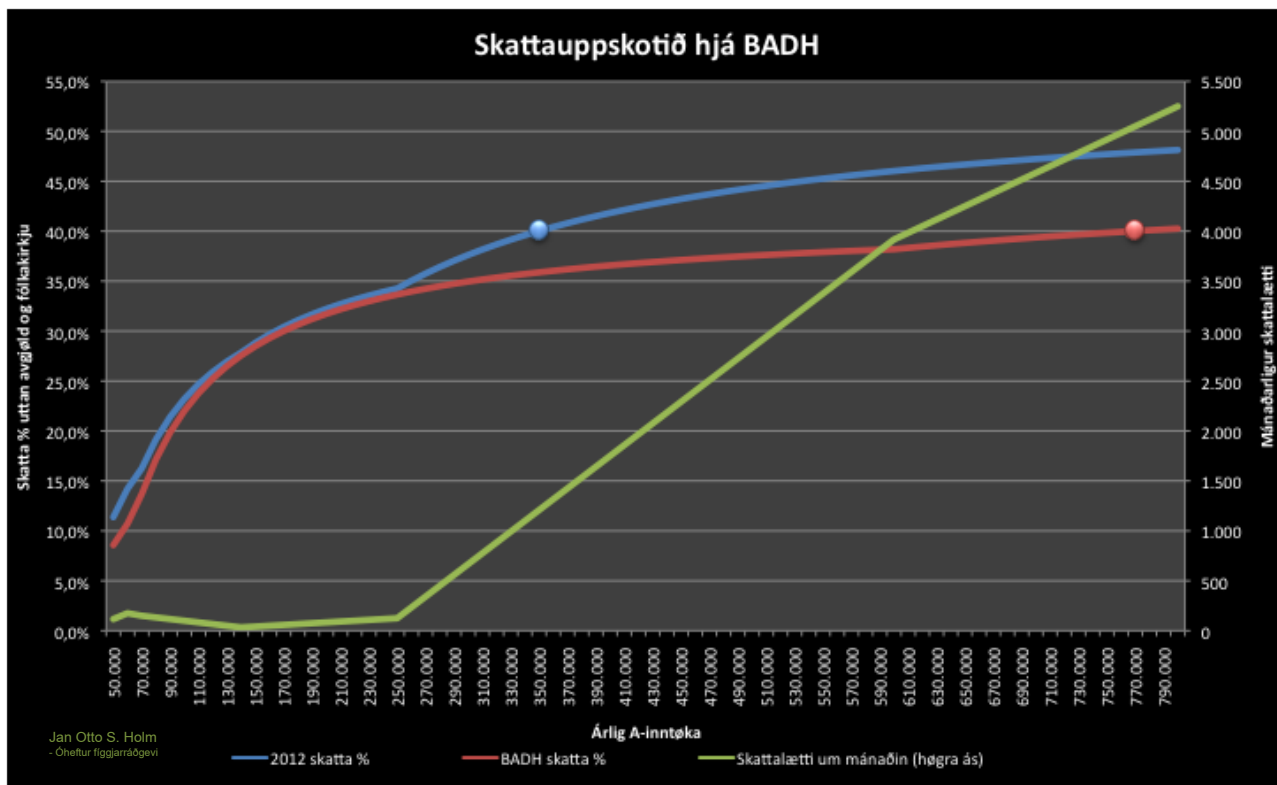


Næstan øll fáa ein skattalætta, men sera stórir munur er á lágu og høgu inntøkunum. Tey, sum forvinna 250.000, merkja so at siga einki. Fyri ársinntøkur omanfyri 250.000 økist skattalættin javnt og samt. Tað greiddi Jan Otto S. Holm, sum er óheftur fíggjarráðgevi, frá á einum limafundi, sum Starvsmannafelagið skipaði fyri. Limir felagsins fingur lítlan ugga av hesum boðskapi, tí flestu teirra liggja so mikið niðarliga á lønarstiganum, at teir fáa lítið og einki burtur úr sokallaða og

hálovaða skattalættanum hjá landsstýrinum. Heldur fingur teir salt í sárið av niðurstøðuni hjá fíggjarráðgevanum, sum segði seg bera ótta fyri, at flatskatturin fer helst at hækka kostnaðarstigið í Føroyum, soleiðis at keypiorkan hjá lægru løntu kann lækka.

Fíggjarráðgevin vísti á nakrar striku- og stabbamyndir sum nærri vísu hvussu flatskatturin ávirkaði ymiskar starvsbólkar.

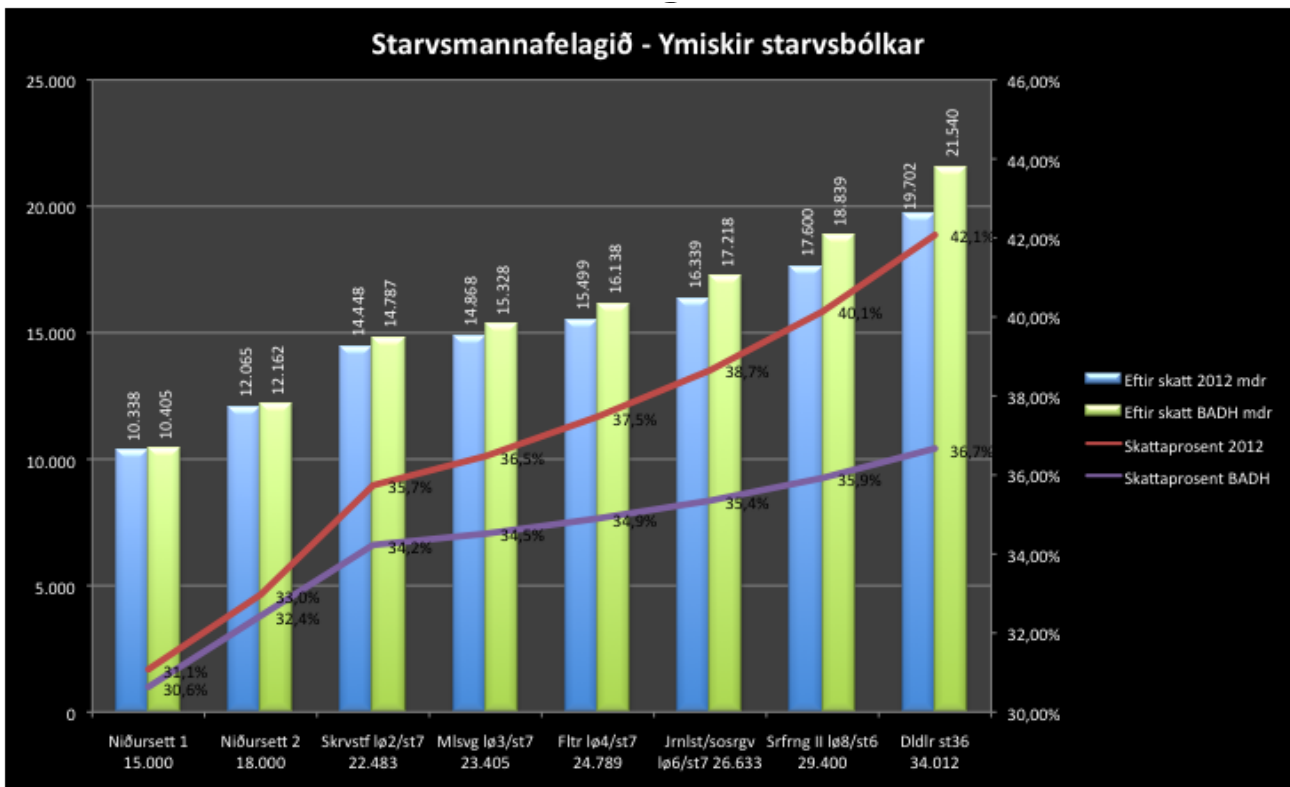
Samanumtikið fáa tey, sum arbeiða niðurstetta tíð, als ongan skattalætta. Skrivstovufólk í 2. lønarflokki á 7. stigi fáa millum nakað og einki, málsviðgerin fær 460 kr. meira at ráða yvir, og deildarleiðarin umleið 800 kr. meira um mánaðin.



Broyttar skattaætlanir

Blái liturin vísir effektiva skattaprosentið, sum galdandi var áðrenn vit fingur flatskatt. Reyði vísir flatskattin, og grøni vísir hvussu mikið mánaðarlígi skatturin lækkar. Her síggja vit, at lønir upp til 250.000 fáa upp móti 200 krónum í skattalætta um mánaðin. Er lønin t.d. 600.000 sleppur viðkomandi umleið 4.000 krónur lættari í skatti.

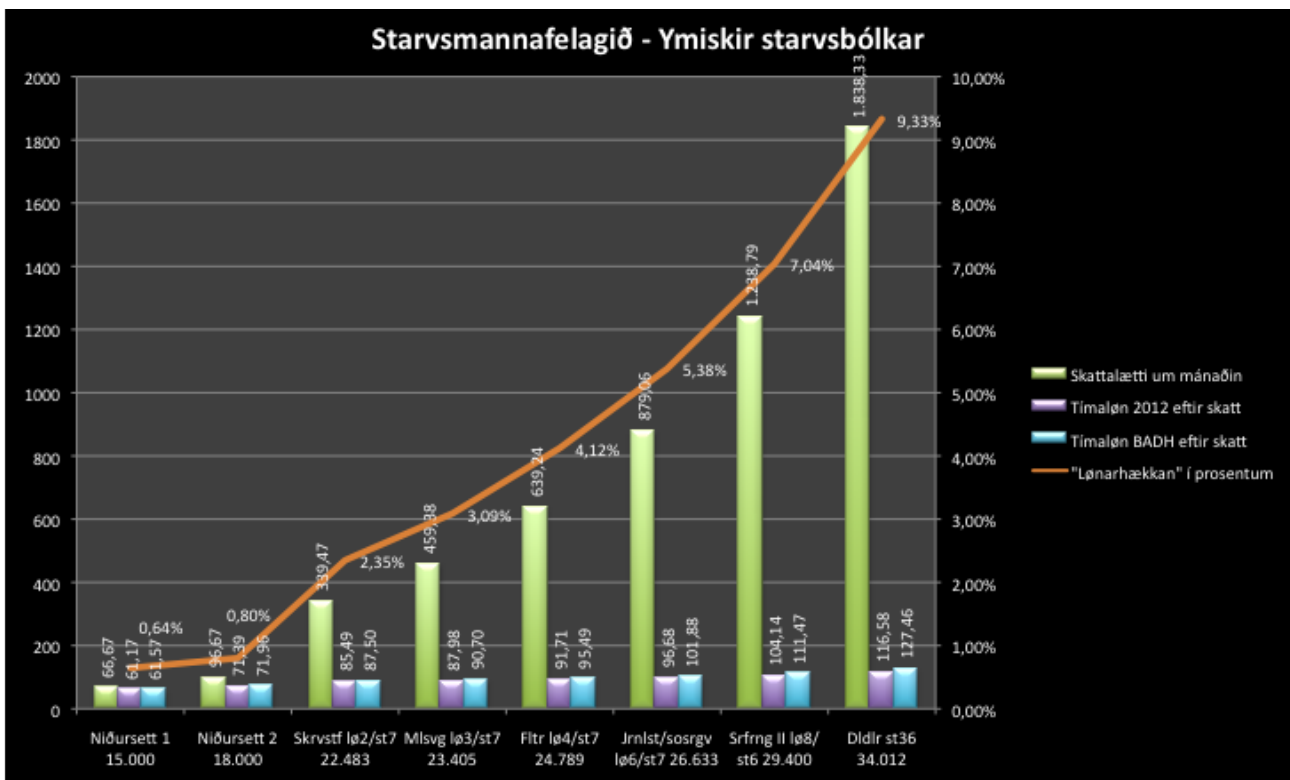
Viðmerkjast skal, at talvan er gjørd áðrenn flatskattauppskotið varð broytt soleiðis, at skattalættin til inntøkur omanfyri 600.000 kr. varð lækkaður nakað. Tað hevur tó einki at siga fyri limir Starvsmannafelagsins, tí eingin teirra røkkur í nánd av hesum tindum.



Løn eftir skatt og skattaprosent

Á hesi talvuni síggja vit ymiskar starvsbólkar. Hvør lønin er, og hvat hevði verið eftir við flatskattinum í mun til skattaskipanina frammanundan. Vit taka málsviðgeran sum dømi í 3. lønarflokki á 7. stigi. Lønin er 23.405 kr.

Hjá honum er í dag effektiva skattaprosentið 34,5 í mun til 36,5 áður. Tað sum eftir er í lønarskjáttuni eftir skatt er nú 15.328 kr. í mun til 14.868 kr. frammanundan. Munurin er 460 kr. meira um mánaðin.



Skattalætti og „lønarhækkan“

Á hesi talvuni síggja vit, at hesin sami málsviðgeri hevur 90,70 eftir skatt í mun til áður 87,98. Ein skattalætti á 3,09%.



Fakfelagsstríðið anno 2012

Í nýggjari tíð hefur ikki verið meira brúk fyri fakfeløgum á almenna arbeiðsmarknaðinum enn tað er nú.

Ongantið áður hava vit í Føroyum havt eina meira borgarliga stjórn enn nú, og ongantið hava føroysku lønmóttakarnir verið fyri so stórum og massivum ágangi frá politiskari samgöngu, sum í hesum døgum.

Súni Selfoss, næstformaður

Sáttmálasamráðingarnar

Tey, sum minnst aftur til tíðina frá 1979 til 1990, minnst kanska rokið, ið var ímillum bretska stjórnina við Margareth Thatcher á odda, og fakfelagsrørsluna. Hetta var eitt stríð, sum fakfelagsrørslan so dyggiliga tapti. Tað eydnaðist Thatcher stjórnuni at knúsa fakfelagsrørsluna og hefur hon ikki fingið fótin fyri seg enn; støðan í dag er eisini hareftir. Eg skal ikki koma nærri inn á tað her, men bert royna at vísa á, at vit eru líka við at koma í somu støðu her hjá okkum, um vit ikki ansa sera væl eftir. Tað sær út til, at tað eru kreftir í politiska samfelagnum, ið miðvíst arbeiða fram ímóti hesum. Feløg verða sett upp ímóti hvørjum øðrum. Flatskattur, ið gevur teimum við hægstu inntøkunum gigantiskar skattalættar, er settur í gildi. Hetta hóvar kanska onkrum felag, men teimum flestu sera

illa. Sáttmálasamráðingarnar, ið hava verið, hava skapt eitt nýtt fyribrygdi innan føroyska samráðingar, nevnliga at diffrentiera lønarhækking, so ikki øll fáa líka prosenttal ella líka krónutal, nakað, sum annars hefur verið siðvenja.

Síðani tíðliga í summar, samráðdust tey fyra fakfeløgini í Fakfelagssamstarvinum, Starvsmannafelagið, Pedagogfelagið, Lærarafelagið og Havnar Arbeiðskvinnufelag, um nýggjan sáttmála. Sáttmálin fór úr gildi 1. oktober 2011. Tá Løgtingsvalið varð útskrivað seinast í septembur, var sáttmáli ikki undirskrivaður. Illa kann sigast, at samráðingarnar gingu skjótt og effektivt, tá hugsað verður um, at vit skuldu koma væl inn í nýggja árið, uttan at sáttmáli var undirskrivaður.

Politiska gongdin í samráðingunum

Eftir valið varð skjótt greitt hvønn veg politiska kósina gekk. BORGARLIGT BORGARLIGT, varð úrslitið, stuðlað

av tveimum smáum flokkum, ið søgdu ja til alt, bara fyri at koma í landsins stjórn. Tá hevði alt annað minni, ella onki, at siga.

Fólkið hefur talað við valið 29. oktober. Vit hava fingið eina nýggja stjórn við einum greiðum meiriluta, tað er einki at taka feil av. Men eg loyvi mær at ivast í, um hetta var tað veljarin hevði í tonkunum, tá krossurin varð settur á atkvøðuseðilin. Haldi ikki tað vóru nógv, ið sóu dagsins politikk á tapetinum.

Flatskattur

Nógv er hent hesa stuttu tíð, ið Jørgen hefur rátt fyri borgum. Rætt skal vera rætt. Jørgen hefur ikki verið einsamallur um hetta vandaspæl, hann er væl stuðlaður av Kaj Leo, Jenis og Kára. Vit hava fingið tær mest órættvísu skipanirnar, sum nakrantíð hava sæð dagsins ljós her á landi. Vit hava fingið tann sokallaða flatskattin smoygdan oman yvir okkum. Ein skattaskipan, sum so at



siga, øll við skili fyri skattasurningum, hava rátt frá at seta í verk. Hetta er ein skattaskipan, sum ger rík ríkari og gevur teimum við høgu lønarinntøkunum stórar skattalættar, skattalættar sum lægru lønmóttakararnir gjalda.

Eftirlønin

Eisini er eftirlønarskipanin broytt. Nú skal eftirlønin skattast við inngjald og ikki við útgjald og skatturin, sum nú kemur inn, skal brúkast til at fígga flatskattaskipanina. Eg skal ikki troytta tykkum meira við hesum spurningi. Eg vil bara vísa á, at munurin er rættiliga stórir fyri teg og meg sum inngjaldara. Eftir skipanini, sum var galdandi áðrenn 1. januar 2012, var skattaavgjaldi 35%, í dag er tað gjaldið hækka við 5% upp til 40%, so eingin skal siga mær, at hetta ikki hevur nakra ávirkan í framtíðarútgjaldingini. Eisini skal roknast við at umsitingargjaldið til tryggingarfeløgini hækkar, tá umsitingin av okkara polisum verður nakað væl størri.

Fígjarlógin

Eitt tað fyrsta, sum samgongan skuldi gera, var ein løgtingsfígjarlóg fyri 2012. Har varð mangt og hvat skorað inn ímillum – alt sovorðið, sum ger gerandisdagin hjá vanligu føroyska borgaranum uppافتur truplari. Limaskapurin í Heilsutrygd (sjúkrakassanum) er hækkaður og nógvir av sjálvsøgdu stuðulunum, eitt nú til heilivág og hoyritól eru burtur ella lækkaðir markant. Tað er ikki lætt at blíva gamal í føroyska samfelagnum í dag, tí tað eru tey gomlu, sum fyrst og fremst verða rakt av hesum órættvísa inntrivi. Alt hetta fyri at tað skal fígga ein vanvittigan skattalætta til seg og síni.

Afturat hesum kann nevast at millum annað er innlánsrentan í bankunum lækkað, samstundis sum útlánsrentan er hækkað. Eitt hav av ymiskum avgjøldum er sett í verk, samstundis sum avlopið í onkrum av bankunum var í 100 millióna klassanum í 2011. ALS útgjaldið er lækkað og ALS inngjaldið er hækkað.

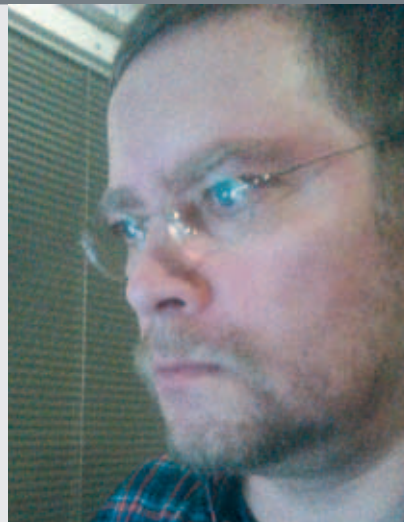
At skommin so varð fullførd við biddaragongdini á Christiansborg, sum gav 8,5 mió krónur, ger ikki støðuna betri.

Fakfeløgini eru ikki til sølu:

Lítið er at ivast í, at komandi tíðir verða strævnar og krevjandi fyri fakfeløgini. Ongantíð hava uppgávur teirra verið meira eyðsýndar, enn tær eru í dag.

Lat tað verða sligið rimmar fast at vit fara ikki at lata standa til og vit fara ikki at lata borgarligu samgonguna, ella nakra aðra samgongu, niðurbóta vunnin rættindi hjá lønmóttakarunum. Vunnin rættindi eru ikki til sølu. Føroyska fakfelagsrørslan er heldur ikki til sølu, hon fer ikki at lata seg knúsa av útspekuleraðum politikarum. Seinasta tíðin hevur eisini greitt víst, at fakfeløgini standa saman sum ein blokkur, ið verjir rættindi lønmóttakarans.

Klumman



Heri Eysturlið

“Formålet (med satire) er at underholde og revse ved at udstille mange former for tåbelighed eller uretfærdighed. Ofte med det formål at forbedre eller bekæmpe de tåbelige menneskers magt... Politisk satire gør grin med politikere og politiske nyheder. Social satire håner sociale urimeligheder“ (Wikipedia).

Mangan verður sagt, at tann demokratiski hugburðurin í einum samfelagi kann mástast nokkso neyvt eftir, hvussu góð kor satiran hevur. Í einaræðislandum hevur hon aloftast sera trong kor og verður ikki sjáldan brúkt (ella misbrúkt) sum einvegis propaganda fyri valdsharrunum. Ei undur í, at mangur einaræðisharri hevur ræðst og ræðist satiru sum hin versta. Hon kann jú vera beinleiðis vandamikil fyri eina harðrenda samfelagsskipan og undirgrava valdið og autoritetin hjá Leiðaranum.

Ymiskt er, hvussu statsmenn og –kvinnur hava dugað at tikið satiru millum ár og dag, eisini í demokratiskum londum. Tað sigst, at fyrrverandi svenski forsætisráðharrin Olof Palme kundi finna upp á at kasta hatur á keiputeknarar. Men hann var eisini barn av eini heilt aðrari tíð. Eftirmaður hansara Ingvar Carlsson flenti hjartaliga, tá ið gjøldur bleiv gjørdur burtur úr honum. Eisini burtur úr útsjóndini.

Ein kendur satiriskur komikari segði t.d. um I. Carlsson – langt áðrenn hann bleiv forsætisráðharri – at „han ser ut som en fot i ansigtet“. Ingvar Carlsson gjørdi ikki mætari, enn at hann brúkti henda speirekandi metafor í

valstríðunum í 1988 (tað fyrsta valstríðið, tá ið hann sat sum forsætisráðharri, eftir at O. Palme var myrður). M.a. sóust plakativ av einum skógvi í brillum allastaðni. Og valkvøldið, eftir sigurin, sást ein brosandir forsætisráðharri við blómuyssi í aðrari hondini og einum „brilluskógvi“ í hinari.

Í dag verður valla nakar politikari í einum demokratiskum samfelagi tikin fyri fult, verður hann ella hon firtin av satiru og keiputekningum. Slíkt kann ávirka beinleiðis negativt, so tað ræður um at svølgja og „holde gode miner til slet spil“. Heldur flenna og bíta ta eventuella øðina og irritatiónina í seg.

Í so máta er rákið í Føroyum í dag heldur enn ikki marghátligt. Eitt er, at lögmaður sjálvur tykist tola lítið ímóti sær. Eftir mínum tykki er einki so ússaligt sum politikarar, ið fáa til óvana at tykja synd í sær sjálvum. Tess lagnari er, at so nógvir føroyingar taka undir við hesum hugburði og eru farnir at tykja synd bæði í lögmanni og landsins stýrandi. Hóast dómadagsprofetar neyvnan nakrantíð hava havt so góð kor í Føroyum sum nú, og hóast spádómarnir um framtíð Føroya neyvnan nakrantíð hava verið daprari enn tað sama, so verður í heilum tosað um hetz og forfylging ímóti landsins kosnu.

Eg skilji slett yvirhøvdur ikki hesa tankagongd. Eg skilji heldur ikki, at veljarin hoppar upp á teirra krav upp á respekt, eftirsum „summi okkara hava valt politikkin sum lívsleið“. Jøsus! Sum politikariert tú ikki Mr ella Mrs Nobody, og so slett ikki um tú ert lögmaður ella landsstýrisfólk. Tá skalt tú nettupp

tola nóg av og hava tjúkka húð, ella er okkurt spinnandi galið. Tað hevði verið nakað heilt annað, um satiran t.d. hevði verið reint persónlig og skendsk, eitt nú um illgitt var hvussu stórt landsstýrismenn hava undir sær, ella okkurt í den dur. Tá hevði tað nettupp verið smakleys og ódámilig hetz, so tað munar. Og sum samfelagskritikkur hevði tað eisini verið fullkomiliga irrelevant. Men at gera gjøldur burtur úr tí vantandi retoriska førleikanum hjá lögmanni, hansara mangan sermerktu politisku úttalilsum ella tí fòrda politikkinum hjá samgonguni – tað hevur einki sum helst við hetz at gera. Hatta er nakað fjas at siga. Tvørturímóti so er satira ein alneyðugur ventilur í øllum demokratiskum samfeløgum og ein effektivur máti at fáa valdsharrar og -frúur at halda í oyrunum á sær sjálvum. Sama ger, hvør í lötuni situr við valdið.

Nógvar søgur ganga um summar markantar persónar, og ofta verður logið tjúkt upp á teir. Eitt nú sigst, at tann gamli tingmaðurin og skipasmiðjustjórin Kjartan Mohr kundi blíva í øðini, um tey okkurt árið ikki viðgjørdur hann í Studentakabarettini. Tá kundi hann spyrja fyriskipararnar, hvat sørin tey biltu sær inn; um hann ikki var nóg prominentur persónur at gera gjøldur burturúr. Eg veit ikki um søgan er sonn. Men er hon sonn, so taki eg hattin av fyri Kjartan og bukkið.

Og tað djúpt. Tí hatta er nettupp rættur hugburður. Og eg havi hug at siga við lögmann og aðrar smásárar politikarar: Speglið tykkum í, tí í so máta hava tit nóg av at læra.



ALMENT STARVSFÓLK:

Endurgjald fyri sálarligan skaða á vikuskiftisferð



Námsfrøðingur var fyri sálarligum ágangi á vikuskiftisupphaldi í frítíðarsmáttu saman við arbeiðsfelagunum. Kommunan dømd at gjalda 50.000 kr í endurgjaldi

Hægstirættur hevur staðfest, at endurgjaldsábyrgdarlógin skal skiljast soleiðis, at hon eisini umfatar endurgjaldsábyrgd fyri sálarligan skaða – eisini í starvsviðurskiftum.

Dómurin vísir, at arbeiðsgevarar kunnu ábyrgdast fyri sálarligan skaða, sum hendir uttanfyri stovnin og uttan fyri vanligu arbeiðstíð, í hesum føri á einari starvsfólkalegu í vikuskiftinum.

Málið er um ein kommunalt settan námsfrøðing í Danmark, sum vegna sjúku hevði verið meira burtur frá arbeiðnum enn vanligt er, serliga vegna tunglyndi.

Stovnurin, sum viðkomandi arbeiðdi á, skipaði fyri einari vikuskiftislegu við starvsfólki, leiðarum og einum psyko-terapeutiskum leiðbeinara.

Á leguni vórðu fráverutrupulleikarnir hjá tí nevnda námsfrøðinginum eisini tiknir fram. Hetta fór tó so nógv „yvir

gevind“ – móti hennara ynski og við fokus á hana – at tað endaði við, at bæði hon og fleiri onnur fóru at gráta, og hýrurin var alt annað enn góður. Í veruleikanum varð hon næstan uppsøgd á leguni, tá leiðari hennara segði, at hann dugdi ikki at síggja hana, sum ein part av stovnsins framtíð.

Tá vikuskiftistúrurin var av, varð námsfrøðingurin aftur sjúkrameldaður vegna sálarligan trega. Hon var leingi sjúkrameldað.

Í rættarmálinum vóru partarnir til endans samdir um, at hennara frávera var vegna sálarliga sjúku, og at hon var vórðin sjúk av hendingini á vikuskiftisleguni.

Hægstirættur helt, at arbeiðsgevarin (kommunan) eftir umstøðunum hevði avgreitt vikuskiftisleguna á sinnsligan óforsvarligan hátt, og at leiðslan átti

at vita, at hátturin, ið nýttir varð at fyriskipað leguna eftir, setti viðkomandi námsfrøðing í sálarligan skaðavanda, tí leiðslan visti, at námsfrøðingurin frammanundan var í einari sinnsligari spentari støðu.

Hægstirættur sigur, at talan í hesum føri er um ein „personskade“ eftir § 1 í endurgjaldsárbyrgdarlógini, og at tann skaddi eigur rætt til endurgjald eftir § 3 í somu lóg.

Tí dømdi rætturin kommununa at gjalda námsfrøðinginum 50.000 kr. í endurgjaldi fyri „svie og smerte“. Har afturat mátti kommunan gjalda 175.000 kr. í sakarkostnaði.

Legg til merkis, at lógin, víst verður til, kom í gildi í Føroyum í 2008. Tí hevði slík hending í Føroyum verið viðgjørd og hevði fingið somu avleiðingar sum í Danmark.



Bygdarráðsforkvinnan í einari av landsins minstu kommunum, Fámjins kommunu, er bjartskygd um framtíðina hjá bygdini, har fólk, hóast fáment, tykjast at trívast væl. Eyðdis Ellendersen er ættað úr Øravík, hevur útbúgving á advokatvirki og hevur sítt dagliga starv á Almannastovuni á Tvøroyri

Í Fámjin ráða kvinnurnar

Orð og mynd: Tórfinn Smith

Á seinasta kommunuvali í Fámjin sigraði kvinnulistin, og Eyðdis Ellendersen gjørdist forkvinna í bygðaráðnum. Starvið er ásett at vera fjórðingstíð, og fer sostatt við einum stórum parti av tíðini eftir vanligu arbeiðstíðina hjá henni á Almanastovuni.

Eyðdis vil ikki siga, at álitisstarvið sum forkvinna í bygðaráðnum, hevur ligið so frammarlaga í hugaheimi hennari. Tað var meira av tilvild at hon gjørdist bygðarráðsforkvinna, heldur hon, tí ikki visti hon, at hon varð uppstillað fyrr enn dagin fyri, at listin varð latin valstýrinum – og valstríð er ikki vanligt í Fámjin. Tveir listar komu inn harav annar var ein kvinnulisti, sum fekk trý av teimum fimm umbøðunum í bygðaráðnum tá avturnaði. Eyðdis leggur tó afturat, at allir fimm bygðarráðslimirnir arbeiða væl saman, og talan er ikki um meiri- og minniluta í bygðarráðsarbeiðinum.

Nógv at kunna seg um

– Tá tú sum óroynd kemur inn í tilíkt arbeiði er sjálvandi mangt at kunna seg um, men við góðari hjálp – eitt nú frá skrivaranum – ber so nógv til. Starvið hevur eisini nakað av ferðing við sær, og tá kemur eisini flexitíðin í mínum arbeiði á Almanastovuni væl við, sigur Eyðdis, sum greiðir frá teimum høvuðsmálum, tey settu sær fyri at arbeiða við.

– Vatngóðskan á drekkivatninum í bygðini hevur ikki verið nøktandi. Hes-

um hevur verið arbeiðt við í mong ár, og nú er nýggjur vatnbrunnur gjørdur til munandi bata fyri øll. Avlopsgrótið frá tí arbeiðinum fór til at breiðka ein av bygðarvegnum, so her fingur vit loyst tveir trupulleikar um eina leið. Annars gera vit tað vit kunnu fyri trivnaðin í bygðini. Eitt rættiliga stórt fríki er mitt í bygðini, har bygðarfólkini hava gróðursett umleið 700 trø. Vit hava ein árigan ruddingardag, og í tí sambandi kemur bygðarfólkið saman til morgunmatar áðrenn vit fara í gongd. Og tá liðugt er at rudda, hugna vit okkum við einum góðum bita. Tá lýst verður til útívikum hevur kommunan eisini roynt at gjørt sítt til, at fólk í bygðini kemur saman til ymisk uttanduratiltøk – eitt nú gongutúrar og spæl á fótbóltsvøllinum. Frálíkt samkomuhús er í bygðini, sparkivøllur og alment vesi, sum ikki minst kemur teimum alsamt fleiri ferðafólkunum, sum koma til bygðina, væl við. Eisini verður caféin væl vitjað. Harafturat hevur bygðarráðið ætlanir um at skipa fyri nøkrum tiltøkum í bygðarhúsinum, sigur Eyðdis.

Í bygðini við fyrsta føroyska Merkinum skipa tey, sum vera man, eisini fyri árliga flaggdagshaldinum. At fáminingar fara væl um sítt umhvørvi er heiðurin, bygðin hevur fingið, fyri at vera best røkta bygðin í 2006 og aftur í 2010, gott dømi um.

So lagalig sum gjørligt

Spurd um serligir trupulleikar ikki kunnu

stinga seg upp í so fámentari kommunu, har ættarbøndini eru tøtt og øll kenna hvønn annan, og bygðarráðslimir tí móguliga kunnu kenna seg at vera inhabilar, sigur Eyðdis, at trupulleikar av hesum koma kortini sjáldan fyri.

– Vit royna sjálvandi at vera so lagalig sum gjørligt, og vilja ganga øllum ynskjum frá bygðarfólkunum á mæti, um tað á nakran hátt ber til. Fólk eru ikki so krevjandi her, sigur bygðarráðsforkvinnan men ásannar tó, at ikki ber altíð til at geva játtandi svar.

Ógreiður boðskapur

Í Suðuroynni eru sjei kommunur, og nú er aftur talan um kommunusamanlegging. Hvør er støðan í Fámjin til kommunusamanlegging?

– Sjálv havi eg hildið, at best var um oyggin var ein og sama kommuna, og tað roknið eg eisini við at meiriluti hevur verið fyri her í bygðini, men um vit spurdu fólk í dag ivist eg í um meiriluti hevði verið fyri einari kommunu. Hetta av teirri orsök, at landsstýrið vil hava fólk at svara annaðhvørt ja ella nei, uttan at fólk veruliga vita hvat tey svara uppá. Ein ógreiður spurningur frá landinum fær fólk at ivast, sigur Eyðdis Ellendersen, sum tó heldur, at ger landið álvara av at leggja stórmál út til kommunurnar at umsita, er rættiliga ivasamt um Fámjins kommuna kann megna uppgávuna.



Fá upp til 32% í avslátttri

Betri pensjón tryggjar tær eina munagóða samansparing, sum leggur lunnar undir eina framhaldandi vælferð, tá ið tú fert frá fyrri aldur.

- ↳ Vit samanseta pensjón og tryggingar eftir tínum tørvi
- ↳ Vit umsita tína pensjón við størsta vinningi fyrri eyga
- ↳ Umvegis Netpensjón hevur tú fult gjøgnumskygni

Savnar tú tryggingar og pensjón hjá okkum, kanst tú fáa upp til 32% í avslátttri.

Hevur tú spurningar, ella kundi hugsað tær betri frágreiðing, set teg í samband við okkum á 345 700 ella betri@betri.fo